

Nr 129.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst; given Stockholms slott den 16 mars 1917.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1917 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

dels å extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln.....	kronor	545,000
» tredje »	»	56,000
» fjärde »	»	3,910,000
» femte »	»	1,795,000
» sjätte »	»	1,275,000
» sjunde »	»	1,290,000
» åttonde »	»	1,485,000
» nionde »	»	329,000;

dels i postverkets stat för driftkostnader år 1918 upptaga följande post:

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 1 saml. 106 häft. (Nr 129.)

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis* .. kronor 1,950,000 och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1918, *förslagsvis*, till ett med 1,950,000 kronor förhöjt belopp; *dels* i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1918 upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis* .. kronor 1,200,000 och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag till driftkostnader under år 1918, *förslagsvis*, till ett med 1,200,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1918 för statens järnvägar till ett med 9,125,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1918 för nedanstående statens vattenfallsverk med följande förhöjningar, nämligen

a. Trollhätte kanalverk	kronor 32,000
b. Södertälje >	> 5,000
c. Trollhätte kraftverk	> 56,000
d. Porjus >	> 19,000
e. Älvkarleby >	> 48,000

och i följd härav beräkna statens vattenfallsverks sammanlagda driftkostnader under år 1918 till ett med 160,000 kronor förhöjt belopp;

dels bland driftkostnader under år 1918 för statens domäner upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis* kronor 505,000 och i anledning härav bestämma statens domäners driftkostnader under år 1918, *förslagsvis*, till ett med 505,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

b) medgiva, att erforderligt belopp må för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1917 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna följande allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälp utgående:

A. Krigstidstillägg till befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

§ 1.

Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, med nedan i §§ 2, 3, 4, 12 och 13 angivna begränsningar och undantag, uppbära krigstidstillägg med femton procent å följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön;

tjänstgöringspenningar;

ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;

arvode;

ålderstillägg;

bostads-, bränsle- och inkvarteringsersättning;

inkvarterings- och servisbidrag;

dagavlöning vid armén och flottan;

extra lönetillägg;

provisoriskt avlöningstillägg;

tillfällig löneförbättring;

tillfälligt lönetillägg; och

stadgat minimibelopp av uppbördsprovision vid telegrafverket.

§ 2.

Krigstidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas krigstidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att krigstidstillägg åt befattningshavare vid universitetet och de allmänna läroverken beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner uppgå, utan avseende därå, att, till bestridande av universitetens och läroverkens utgifter

användas jämväl andra medel än statsmedel, varjämte krigstidstillägg även beräknas å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

§ 3.

Krigstidstillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad.

§ 4.

Krigstidstillägg må tillkomma befattningshavare allenast för så vitt sammanlagda beloppet av befattningshavarens från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av ovan uppräknade slag jämte värdet av bostad, då sådan åtnjutes, tillhopa med krigstidstillägget icke överstiga 9,600 kronor för år räknat.

§ 5.

Krigstidstillägget anses tillhöra lönen och utgår odelat till befattningsinnehavare, även om han under tjänstledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag avstår lönen helt eller delvis.

B. Krigstidstillägg åt andra befattningshavare.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna, krigstidstillägg med femton procent å de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av ovan uppräknade slag.

§ 7.

Till andra befattningshavare i statens tjänst må, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—4 meddelade bestämmelserna,

den myndighet, som äger bestämma befattningshavarnas avlöning, lämna krigstidstillägg med högst femton procent av de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av ovan uppräknade slag, därest myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat; och må jämväl till sådana icke-ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, efter vederbörande myndighets beprövande krigstidstillägg utgå med högst femton procent av dem tilldelade belopp.

C. Krigstidshjälp.

§ 8.

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1917 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Om befattningshavare under året avlidit innan krigstidshjälp till honom utbetalts, inträder stärbhuset i hans rätt till dylik hjälp; var emot den, som eljest under året lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft, icke äger rätt till sådan hjälp.

§ 9.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1917 äger rum, hava att erlägga dylik skatt för högre belopp än 3,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen; samt

2:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

§ 10.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1917 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1917 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flere barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor.....	50	100	150	200	250
från 1,000 t. o. m. 2,000 kronor	40	80	120	160	200
» 2,000 » » » 3,000 »	30	60	90	120	150

§ 11.

Befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag eller för inkallelse till annan militär tjänstgöring än den honom enligt § 27 värnpliktslagen åliggande för egen utbildning förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1916 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Gemensamma bestämmelser.

§ 12.

Krigstidstillägg må icke av någon befattningshavare uppbäras med högre belopp än 600 kronor för år räknat; ej heller må sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året överstiga 600 kronor.

§ 13.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp undantagas:

1:o arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag samt banunderhåll;

2:o arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk; samt

3:o ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter, varjämte

4:o avlöning från allmänna indragningsstaten utan tjänstgöringskyldighet icke medför någon rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 14.

Befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna må tilldelas krigstidstillägg och krigstidshjälp efter enahanda grunder, som gälla för befattningshavare i statens tjänst; dock med iakttagande att krigstidstillägg skall beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation, samt under villkor, att halva kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp bestrides av vederbörande kommun.

§ 15.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp befattningshavare vid flottans

pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning, innehavare av docentstipendier vid statens högskolor samt indelt manskap vid krigsmakten; skolande vid beräkning av nämnda docenters krigstidstillägg dem tillkommande docentstipendier anses likställda med de i § 1 uppräknade avlöningsförmånerna.

§ 16.

Krigstidstillägget och krigstidshjälpen utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Vennersten.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
16 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Vennersten, anförde efter gemensam beredning med cheferna för samtliga övriga departement följande:

I anledning av vad Eders Kungl. Maj:t i en till 1916 års riksdag avlåten proposition om krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst föreslagit, anvisade riksdagen å 1917 års stat medel för beredande under år 1916 av krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst samt medgav, dels att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken särskilt anslag för ändamålet icke beräknats, krigstidshjälp finge utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt

bestredes, dels ock att för krigstidshjälp erforderligt belopp finge av Kungl. Maj:t under år 1916 förskjutas av tillgängliga medel.

Därjämte godkände riksdagen vissa allmänna grunder för krigstidshjälp utgående.

I överensstämmelse med riksdagens beslut fastställde Eders Kungl. Maj:t den 8 juli 1916 följande

Allmänna grunder för krigstidshjälp utgående:

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1916 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1916 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den *ordinarie* personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1916 äger rum, hava att erlægga dylik skatt för högre belopp än 2,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen;

2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag;

3:o) arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena; samt

4:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1916 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1916 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flere barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor	80	160	240	320	400
från 1,000 t. o. m. 1,200 kronor	70	140	210	280	350
» 1,200 » » » 1,400 »	60	120	180	240	300
» 1,400 » » » 1,600 »	50	100	150	200	250
» 1,600 » » » 1,800 »	40	80	120	160	200
» 1,800 » » » 2,000 »	30	60	90	120	150

Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad icke-ordinarie befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skäligt förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförmåner, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå till utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.

Befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag samt för inkallelse till annan militär tjänstgöring än den enligt § 27 värnpliktslagen åliggande för egen utbildning förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1915 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning.

Krigstidshjälp utbetalas på därom gjord framställning i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Tillika utfärdade Eders Kungl. Maj:t i sammanhang härmed följande

Föreskrifter beträffande utbetalning av krigstidshjälp:

Befattningshavare, som anser sig berättigad till krigstidshjälp, har att senast före 1916 års utgång till den myndighet eller tjänsteman, som utbetalar hans avlöning, ingiva ansökning i enlighet med bifogade formulär, försedd med intyg från vederbörande förrättare av debitering av inkomst- och förmögenhetsskatt eller annan behörig myndighet angående såväl det beräknade belopp, för vilket sökanden har att under år 1916 erlägga dylik skatt, som ock angående antalet av de barn under 15 års ålder, som sökanden den 1 januari 1916 på grund av försörjningsplikt underhöll, vilket intyg skall avgiftsfritt lämnas.

Krigstidshjälp skall, så snart efter ansökningens ingivande ske kan, i en summa utbetalas förskottsvis av under händer varande medel.

Utgiften för krigstidshjälp skall efter 1917 års ingång avföras av de affärsdrivande verken å deras driftkostnader för sist nämnda år och av postsparbanken, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, patent- och registreringsverket, mynt- och justeringsverket, bankinspektionen, flottans pensionskassa samt folkskollärarnas pensionsinrättning å de medel, varifrån vid dessa institutioner övriga omkostnader bestridas, samt för övriga verk och myndigheter å de på extra stat för år 1917 under 2--9 huvudtitlarna för ändamålet uppförda förslagsanslag.

Statskontoret skall till sistberörda verk och inrättningar, i den mån dessa ej äga att direkt å statsverkets giroräkning utfärda anvisningar, på rekvisition ställa till förfogande för ändamålet erforderliga belopp.

Blanketter till ansökningar om krigstidshjälp åt personal vid statens affärsdrivande verk tryckas och tillhandahållas av verkens styrelser. Dylika blanketter för övriga statsinstitutioners personal tryckas genom statskontorets försorg och utlämnas på rekvisition till vederbörande myndigheter.

Sedan därefter till Kungl. Maj:t inkommit åtskilliga framställningar, avseende bland annat vidtagande av åtgärder i syfte att krigstidshjälp eller annan löneförbättring måtte utgå även under år 1917, därvid jämväl hemställts om fastställande av ändrade grunder för krigstidshjälpens beräkning, så beslöt Eders Kungl. Maj:t, då jag den 28 november 1916 anmälde ärendet i statsrådet, att åt löneregleringskommittén skulle uppdragas att efter verkställd utredning avgiva förslag i fråga om krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst.

Sedermera hemställde jag i statsrådet den 13 januari 1917 att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avbidan på de framställningar i ämnet, som kunde varda förelagda riksdagen, till krigstidshjälp m. m. åt befattningshavare och pensionstagare å riksstaten för år 1918 beräkna ett belopp av 16,000,000 kronor; och till vad jag sålunda hemställde behagade Eders Kungl. Maj:t lämna nådigt bifall.

Löneregleringskommittén, som fått till sig överlämnade jämväl åtskilliga sedermera inkomna framställningar om krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, har den 15 februari 1917 avgivit sitt underdåniga utlåtande i ärendet.

Kommittén har därvid till en början lämnat en kortfattad redogörelse, huvudsakligen i form av citat, för vissa uttalanden i den stora mängd av framställningar, som i ämnet ingivits till Eders Kungl. Maj:t och därefter remitterats till kommittén.

Innehållet i denna redogörelse återgives här efteråt.

Svea hovrätt har i sin framställning om dyrtidstillägg åt befattningshavare i hovrätten beträffande extra ordinarie personal, som icke uppbar annan ersättning än gratifikationer, anfört följande:

»Visserligen kunna dessa yngre män, vilka till ett antal av omkring 50 varje år arbeta i hovrätten, i främsta rummet anses därmed sörja för sin egen utbildning, men det arbete de utföra är för hovrättens verksamhet ingalunda betydelselöst och själva utbildningen för statstjänsten är ett statsintresse av högsta vikt. Det anslag till arvoden åt amanuenser, vikariatsersättning, tillfällig renskrivning samt gratifikationer till e. o. tjänstemän, vilket utgår med 29,500 kronor, har lämnat tillgång till utdelande av gratifikationer, visserligen icke stora men dock icke alldeles oväsentliga såsom bidrag till levnadskostnadens bestridande. För att upprätthålla dessa gratifikations värde skulle uppenbarligen erfordras, att de kunde höjas i förhållande till levnadskostnadernas stegring. En så betydande förhöjning av ett anslag av denna natur anser sig hovrätten icke kunna ifrågasätta, men hovrätten anser sig dock böra i underdånighet hemställa om anslaget höjande med 3,500 kronor eller till 33,000 kronor.»

Medicinalstyrelsen, som gjort framställning om beredande av krigstidshjälp åt predikanter och sekreterare vid rikets hospital och asylor, har därvid anfört bland annat följande:

»Avlöningsförmånerna för predikanterna och sekreterarna, med undantag av de vid Malmö asyl anställda, för vilka särskilda bestämmelser äro gällande, utgå från det utav riksdagen beviljade anslaget till arvoden åt tjänstemän, vilka icke äro i hospitalens och asylernas lönestater upptagna, samt bestämmas till beloppet av Eders Kungl. Maj:t. Dessa arvoden växla alltefter storleken av de anstalter, vid vilka ifrågavarande befattningshavare äro anställda, för predikanter från 400 kronor till 1,800 kronor samt för sekreterare från 200 kronor till 1,200 kronor, allt årligen. Visserligen hava berörda tjänster för sina innehavare karaktären av allenast bisysslor,

men med hänsyn till nu rådande dyrtid har medicinalstyrelsen likväl ansett dem böra komma i åtnjutande av lämplig krigstidshjälp.»

Kommer-kollegiet har ansett sig böra i främsta rummet framhålla nödvändigheten av att befattningshavare med lägre löneförmåner erhålla en proportionsvis högre löneförhöjning än övriga befattningshavare men samtidigt jämväl betona angelägenheten av att den inbördes proportion mellan olika lönegrader, som en gång blivit vederbörligen fastställd med hänsyn till de olika befattningarnas beskaffenhet och betydelse, icke varder i mera väsentlig grad rubbad».

Domänstyrelsen har, i anledning av kommitténs begäran om vissa upplysningar rörande kostnaden för ett inom kommittén dryftat förslag till krigstidstillägg, i en skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 december 1916 anfört följande:

»För ett stort affärsdrivande verk, där, såsom fallet är med domänstyrelsen, verket har att tävla med enskilda om personal för verkets drift, är det givetvis av största betydelse, att löneförmånerna äro så pass tilltagna, att det blir möjligt för verket att erhålla duglig personal och att kunna behålla denna. Eljest äventyras driften och kan då ej ett tillfredsställande resultat ernås. Såsom domänstyrelsen vid skilda tillfällen haft anledning framhålla, måste skogsstaten enligt styrelsens mening anses svagare avlönad än motsvarande personal i de andra affärsdrivande verken, en mening, för vilken ock de skogssakkunnigas för södra Sverige betänkande ger stöd. Då nu alla levnadsomkostnader stigit med 30—50 procent och i vissa fall långt däröver, måste ett dyrtidstillägg av endast 10 procent anses allt för knappt och måste detta enligt styrelsens mening på grund av vad styrelsen nu anfört anses alldeles särskilt gälla domänförvaltningens personal. Enligt förut åberopade utredning till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet råder stor brist på tjänstemän i skogsstaten och likaså är det ytterst svårt att skaffa lämplig personal till styrelsen. Under senaste tid har ock allt flera av personalen lämnat statstjänster för att i stället ägna sig åt enskild tjänst och fara föreligger att detta förhållande kommer att framdeles ännu mera göra sig gällande. Givetvis skulle ett större dyrtidstillägg med den förhoppning om en skälig reglering av löneförhållandena för personalen hos verket, som en sådan skulle ingiva, i sin mån bidraga till ändrade förhållanden. Det är visserligen sant, att lönerna till personalen vid ett statens affärsdrivande verk icke behöva sättas lika med vad de enskilda betala till sin personal. Fördelarna i statens tjänst gent emot den enskildes äro nämligen stora, och staten kan därför konkurrera med den enskilda om personal utan att betala lika stora löner. Men skillnaden får dock icke överstiga en viss gräns, vilken kan anses ligga där de fördelar statens tjänst lämnar jämnt uppväga denna skillnad. Då denna blir större eller avsevärt större än sagda fördelar, måste inträffa — särskilt såsom nu i fråga om domänförvaltningen vid brist på utbildad personal — att personalbristen blir större än den eljest skulle ha varit och att svårigheten att få behålla kvalificerade personer i personalen blir allt större, vilket för ett affärsdrivande verk av de dimensioner som domänförvaltningen ingalunda är minst bekymmersamt.

På grund av vad domänstyrelsen sålunda tillåtit sig att anföra, vägar styrelsen i underdanighet framhålla, att det ifrågasatta krigstidstillägget enligt styrelsens mening icke bör understiga följande procentsatser, därvid styrelsen utgått från att styrelsens förslag i dess underdaniga statförslag den 30 september ävensom generalförslag den 20 november innevarande år om dagarvoden ävensom förändrad reseersättning till skogsstatens personal kommer att bifallas:

För befattningshavare med högst 2,000 kronors avlöning	30 procent
» » » över 2,000 » » till och med 6,500 kronor	20 »
» » » över 6,500 kronors avlöning	10 »

För första gradens tjänstemän i domänstyrelsen med 4,000—5,500 kronors avlöning bör dock på grund av deras i förhållande till befattningarnas vikt svaga avlöning tillägget icke understiga 25 procent.

De sålunda föreslagna tilläggen böra enligt styrelsens mening utgå utan begränsning.»

Lantmäteristyrelsen, som yttrat sig över en av lantmätare vid avvittringsverket i Västerbottens och Norrbottens län gjord framställning om arvodesförhöjning, har förklarat sig anse, »att, med hänsyn ej mindre till angelägenheten av att för avvittringsarbetena kunna påräkna dugliga tjänstemän än även till beskaffenheten av verksamheten i fråga såsom i hög grad förenad med strapatser och umbäranden, ifrågavarande personal bör erhålla något större ökning än som skulle bliva fallet med tillämpning av de grunder, vilka kunna komma att bestämmas för andra statsfunktionärer».

Kungl. Maj:ts minister i London har i skrivelse den 19 december 1916 fäst uppmärksamhet på de synnerligen högt uppdrivna levnadskostnaderna i Storbritannien. Livsmedelsprisen voro då i London och andra städer med över 50,000 invånare 81 procent högre än vid tiden för krigsutbrottet och i allmänhet hade levnadskostnaderna ökats med 55 procent.

Ehuru kursförhållandena vore särdeles förmånliga för de löntagare, som finge sin lön i pund, kunde denna omständighet dock endast i obetydlig mån innebära en lättnad för dem; och ministern hemställde därför, att viss personal vid beskickningen och generalkonsulatet måtte beredas ett krigstidstillägg av 25 procent utav samtliga deras löneförmåner.

Skrivelsen avslutas med följande uttalanden:

»Som generalkonsuln ju får sin lön ökad med cirka 15 procent från den 1 januari har jag ej ansett mig böra inbegripa honom i förteckningen å de tjänstemän, som torde böra ihåggas med en temporär löneförbättring, men torde däremot vicekonsuln och de två kanslisterna böra däruti inbegripas.

Beskickningschefen önskar av personliga skäl att icke beröras av den föreslagna åtgärden; men skulle ombyte av beskickningschef äga rum medan de nuvarande fördyrade levnadsvillkoren gälla, lär det även med avseende å dennes blivande löneförmåner bliva nödvändigt vidtaga en temporär förhöjning i form av krigstidstillägg.»

Statsförvaltningens tjänstemannaförening hemställer, »det Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå riksdagen bevilja medel för beredandet åt tjänstemännen av dyrtidstillägg från och med den 1 januari 1916 till och med 1917 års utgång, att utbetalas för år 1916 på en gång samt för år 1917 månadsvis i sammanhang med utbetalning av lön och utgå:

till tjänstemän av grad med begynnelseavlöning av högst 4,200 kronor med 25 procent av samtliga kontanta avlöningsförmåner (lön, tjänstgöringspenningar samt orts- och ålderstillägg),

till amanuenser och extra ordinarie tjänstemän likaledes med 25 procent av dem tillkommande arvode och ersättningsbelopp,
 till tjänstemän av grad med begynnelseavlönning från 4.200 till och med 6,000 kronor med 20 procent,
 samt till tjänstemän av grad med högre begynnelseavlönning än 6,000 kronor med 15 procent av samtliga kontanta avlöningsförmåner».

Föreningen för tjänstemän av högre grad vid statens järnvägar »vidhåller alltjämt den mening, som föreningen uttalat redan i sin underdåniga skrivelse den 10 september 1915¹⁾ och ytterligare motiverat i sin skrivelse den 21 oktober 1915, nämligen att ett eventuellt dyrtidstillägg icke bör tillmätas enligt den så kallade behovsprincipen utan tillkomma alla befattningshavare med ett belopp, som för alla står i samma förhållande till den egentliga avlöningen.

Föreningen håller före, att ett annat beräkningssätt kan föregripa en blivande löne reglering och rubba den löneskala, efter vilken de olika befattningshavarnas arvoden blevo tillmätta vid 1907 års löne reglering och vilken skala i stort sett synes väl svara mot arten av de olika befattningshavarnas tjänsteåligganden, samt att ett dyrtidstillägg icke bör betraktas som gåva utan som avsett att återställa den genom dyrtiden försvagade köpkraften hos avlöningen till dess ursprungliga realvärde. Om ock, i följd av prisstegringens ojämna fördelning på olika utgiftsposter, lönebeloppet genom ett procentuellt beräknat tillägg skulle för de allra högsta avlöningsskalerna få ett förhållandevis större tillskott i realvärde än för de övriga, torde ett dylikt förhållande knappast bli märkbart förr än vid jämförelse mellan lönebelopp inom vidare gränser än de här förekommande. Ojämnheten blir i varje fall ringa och ur statsekonomisk synpunkt betydelselös på grund av de högre befattningarnas ringa antal. Anses hänsyn behöva tagas till den nyss berörda ojämnheten, kan densamma avlägsnas exempelvis genom fastställande av ett visst högsta belopp för själva dyrtidstillägget».

Statstjänarnas samarbetskommitté hemställer, »att dyrtidstillägg under år 1917 må beredas i statens tjänst anställda befattningshavare enligt följande grunder:

A. Varje befattningshavare, vars beräknade inkomst, efter vilken skatt utgår enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, icke överstiger 2,600 kronor, erhåller ett tillägg av 200 kronor.

B. Dessutom utgår till varje dylikt befattningshavare ett tillägg för varje person, som av honom försörjes, hustru, husföreståndarinna, barn, föräldrar, syskon eller andra, enligt följande grunder:

1. Om hans i punkt A. nämnda inkomstbelopp icke överstiger 1,400 kronor, 60 kronor för varje person.

2. D:o överstigande 1,400 kronor till och med 2,000 kronor, 50 kronor för varje person.

3. D:o överstigande 2,000 kronor till och med 2,600 kronor, 40 kronor för varje person».

Posttjänstemännens förening har gjort följande uttalande: »Det är i stort sett löntagarna och framför allt de i allmän tjänst anställda, som härvid främst få sitta emellan, och det är ett misstag att härvid under det hårda tryck, som för

¹⁾ Utförligt refererad i löne regleringskommitténs betänkande den 18 februari 1916 angående krigstidshjälp.

närvarande råder, göra någon grundskillnad mellan de 'lägre' befattningshavarna med avlöning upp till cirka 2,000 kronor och de 'högre' med några hundra eller ett par tre tusental kronors högre avlöning. De större inkomsttagarna träffas inom gränserna för sin sociala existensnivå fullt så svårt och i vissa fall svårare av dyrtiden än de smärre. De ha icke i samma grad som dessa kommit i åtnjutande av någon indirekt dyrtidshjälp i form av sänkta skatter och billigare livsmedel. De hava studieskulder och åtagna understöds- och uppfostrarförbindelser att infria i högre grad ju högre på befattningsskalan de befinna sig, och de sakna i regel tillfälle att på samma sätt som tjänstemännen av 'lägre' grad genom överbete utom tjänsten i någon mån kompensera utgiftsökningen genom extrainkomster.»

»Principiellt måste posttjänstemännens förening fasthålla vid rätten för envar tjänsteman till ett procentuellt lika och den verkliga avlöningsminskningen fullt täckande dyrtidstillägg. Med hänsyn till föreliggande förhållanden och vad som får anses praktiskt genomförbart inskränker sig emellertid föreningen till att hemställa om en mindre del av denna avlöningsfyllnad, utgående med dels ett personligt avlöningstillägg, fixerat till i förhållande till avlöningen relativt högre belopp för de lägst avlönade, dels ett visst försörjningstillägg. Med utgångspunkt från begynnelseavlöningen 2,000 à 2,200 kronor för manliga postexpeditörer och ett kristidstillägg av 15 à 20 procent härå har föreningen stannat vid att anse som billigt och i någon mån tillfredsställande ett personligt årstillägg av 300 kronor att utgå utan inskränkning med hänsyn till avlöningens storlek till envar tjänsteman, ordinarie som extra, manlig som kvinnlig, ensamstående som försörjningspliktig. Som försörjningstillägg anses böra utgå ett belopp av lägst 60 kronor för år för en var försörjd, och vill föreningen betona, att som försörjd i detta sammanhang må förstås ej endast barn men jämväl hustru, föräldrar eller andra, för vilka tjänsteman må äga försörjningsplikt.»

Sveriyes allmänna tulltjänstemannaförening yttrar sig på följande sätt: »Ingen tjänstemannakår intager i förhållande till allmänheten en så egenartad och till sin karaktär så ömtålig ställning som tullverkets. Detta är en gammal erkänd och ofta bekräftad erfarenhet. Denna ställning har förvisso icke blivit lättare eller mindre betydelsefull i och med kristidens inträdande, utan tvärtom. Och det torde vara ett långt utom vår egen krets känt faktum, att tulltjänstemännen under uppfyllandet av sin plikt och under hävdandet av statens och det allmännas intresse gent emot det hänsynslösa utnyttjandet av kristidens exceptionella ekonomiska möjligheter varit i olika avseenden utsatta för hårda påfrestningar. En snar och effektiv förbättring av deras ekonomiska ställning synes oss därför med skäl kunna sägas vara ett statens eget direkta intresse.»

Löneregleringskommitténs i ärendet avgivna betänkande utmynnar i följande förslag till bestämmelser om krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst:

Löneregleringskommitténs förslag.

A. Krigstidstillägg till befattningshavare, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

§ 1.

Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, med nedan i §§ 2, 3, 4, 12 och 13 angivna begränsningar och undantag, uppbära krigstidstillägg med tolv procent å följande i samma avlöning ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön;
tjänstgöringspenningar;
ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;
arvode;
ålderstillägg;
bostads-, bränsle- och inkvarteringsersättning;
inkvarterings- och servisbidrag;
dagavlöning vid armén och flottan;
extra lönetillägg;
provisoriskt avlöningstillägg;
tillfällig löneförbättring;
tillfälligt lönetillägg; och
stadgat minimibelopp av uppbördsprovision vid telegrafverket.

§ 2.

Krigstidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas krigstidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att krigstidstillägg åt befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av universitetens och läroverkens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, varjämte krigstidstillägg även beräknas å författningens enligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

§ 3.

Krigstidstillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad.

§ 4.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares från en eller flera befattningar i statens tjänst härflytande inkomster av ovan uppräknade slag jämte värdet av bostad, då sådan åtnjutes, må tillhoppa med krigstidstillägget icke överstiga 9,600 kronor för år räknat.

§ 5.

Krigstidstillägget anses tillhöra lönen.

B. Krigstidstillägg åt andra befattningshavare.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—5 meddelade bestämmelserna, krigstidstillägg med tolv procent å de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av ovan uppräknade slag.

§ 7.

Till andra befattningshavare i statens tjänst må, under iakttagande i tillämpliga delar av de i §§ 1—4 meddelade bestämmelserna, den myndighet, som äger bestämma befattningshavarnas avlöning, lämna krigstidstillägg med högst tolv procent av de i avlöningen ingående kontanta förmånerna av ovan uppräknade slag, därest myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 såsom dyrtidstillägg beviljad avlöningsförhöjning, anser sådant av omständigheterna påkallat; och må jämväl till sådana icke-ordinarie be-

fattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, efter vederbörande myndighets beprövande krigstidstillägg utgå med högst tolv procent av dem tilldelade belopp.

C. Krigstidshjälp.

§ 8.

Krigstidshjälp utgår, med här nedan angivna undantag, till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 innehade *ordinarie* anställning och på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder; samt

till de i statens tjänst anställda *icke-ordinarie* befattningshavare, arméns och marinens manskap inbegripet, som den 1 januari 1917 ej mindre på grund av försörjningsplikt underhöllo barn under 15 års ålder än även innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år vid en och samma statsinstitution innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den *ordinarie* personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat.

Om befattningshavare under året avlidit innan krigstidshjälp till honom utbetalts, inträder stärbhuset i hans rätt till dylik hjälp; var emot den, som under året lämnar statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft, icke äger rätt till sådan hjälp.

§ 9.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt, som under år 1917 äger rum, hava att erlægga dylik skatt för högre belopp än 3,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen; samt

2:o) gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever.

§ 10.

Beloppet av den krigstidshjälp, som skall till befattningshavare utgå, bestämmes, på sätt nedanstående tabell utvisar, i förhållande dels

till taxeringen enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock till antalet av de barn under 15 år, vilka befattningshavaren, på grund av försörjningsplikt, den 1 januari 1917 underhöll:

Det beräknade belopp, för vilket befattningshavaren under år 1917 har att erlägga skatt enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt	Krigstidshjälp åt befattningshavare med				
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 eller flere barn
	K r o n o r				
Högst 1,000 kronor.....	50	100	150	200	250
från 1,000 t. o. m. 2,000 kronor	40	80	120	160	200
» 2,000 » » » 3,000 »	30	60	90	120	150

§ 11.

Befattningshavare, som icke innehar ordinarie anställning, må icke på grund av tjänstledighet för allmänt uppdrag samt för inkallelse till annan militär tjänstgöring än honom enligt § 27 värnpliktslagen åliggande för egen utbildning förlora rätten till krigstidshjälp.

Ej heller må icke-ordinarie befattningshavare, som under år 1916 åtnjutit, oavsett semester, tjänstledighet för styrkt sjukdom under högst sex månader eller tjänstledighet av annan orsak under högst en månad, av sådan anledning förlora sin rätt till krigstidshjälp.

Gemensamma bestämmelser.

§ 12.

Krigstidstillägg må icke av någon befattningshavare upphäras med högre belopp än 600 kronor för år räknat; ej heller må sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp under året överstiga 600 kronor.

§ 13.

Från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp undantagas:

- 1:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag;
 2:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk; samt
 3:o) ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter; varjämte
 4:o) avlöning från allmänna indragningsstaten utan tjänstgöringskyldighet icke medför någon rätt till krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 14.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp befattningshavare vid flottans pensionskassa och folkskolläraernas pensionsinrättning, innehavare av docentstipendier vid statens högskolor samt indelt manskap vid krigsmakten; skolande vid beräkning av nämnda docenters krigstidstillägg dem tillkommande docentstipendier anses likställda med de i § 1 uppräknade avlöningsförmänerna.

§ 15.

Krigstidstillägget och krigstidshjälpen utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Löneregleringskommitténs motivering.

Allmänna synpunkter.

Löneregleringskommitténs allmänna motivering för dessa förslag är av följande innehåll:

»Då kommittén den 18 februari 1916 avgav betänkande om krigstidshjälp under år 1916 åt befattningshavare i statens tjänst, åberopade kommittén en på begäran av chefen för statens järnvägar från socialstyrelsen den 5 oktober 1915 avgiven promemoria rörande prisstegringen å livsmedel m. m. under kristiden.

Enligt denna hade prisstegringen å livsmedel samt bränsle och lyse från juli 1914 till juli 1915 i Sveriges städer och stadslänkande samhällen för ett 'normalhushåll' om man, hustru och två barn med en årlig utgiftsstat av cirka 2,000 kronor beräknats motsvara en uppgång av levnadskostnaderna i sin helhet med cirka 10 procent, under förutsättning av oförändrat kosthåll. Med avseende på övriga nödvändiga utgifter kunde sägas — hette det i promemorian — att under kristiden icke inträtt någon mera betydande förändring i fråga om hyresutgifter samt skatter, men att däremot kostnaden för kläder, skodon, olika slag av husgeråd m. m. undergått en betydande stegring, vars inflytande på årsbudgeten det dock vore ytterst vanskligt att uppskatta. Då utgifterna för kläder och skodon, som vore de avgjort mest betydande bland de här ifrågasvarande, i sin helhet genomsnittligt icke uppginge till mer än

10 procent eller något därutöver av de årliga utgifterna, kunde dock fördyringen på denna grund icke antagas överstiga 2 à 3 procent av årsbudgeten.

Kristiden kunde sålunda för en normalfamilj få anses hava inneburit en stegring av levnadskostnaderna med mellan 10 och 15 procent. För lägre inkomstklasser kunde det antagas som säkert, att den relativa kostnadsökningen blivit ännu något högre.

Den under kriget uppkomna höjning i levnadskostnaderna, som vid oförändrad levnadsstandard drabbar ett normalhushåll, kan för närvarande, enligt från sakkunnigt håll inhämtad uppgift, antagas utgöra omkring 50 procent. Därtill kommer, att dyrtidens tryck alltjämt visar tendens att stegras med en oroväckande regelbundenhet.

Vid nu anförda förhållanden har det för kommittén utan vidare legat i öppen dag, att en krigstidshjälp av samma storlek, som i föl beviljades, i år måste anses alldeles otillräcklig för att i rimlig mån lätta dyrtidens tryck för befattningshavare i statens tjänst.

Då statsverkets finansiella ställning i föl icke medgav utbetalande av krigstidshjälp till större belopp än sammanlagt omkring 4,000,000 kronor, var det enligt kommitténs mening en välbetänkt åtgärd att låta dessa medel komma enbart sådana ekonomiskt svagt situerade befattningshavare till del, som hade minderåriga barn att försörja. Då som nu hade prisfördyringen hårdast träffat livsmedlen, och då som nu var det nog dylika familjeförsörjare, som värst ledo av dyrtiden.

Kommittén, som vid uppgörande av sitt nu föreliggande förslag utgått från den förutsättningen, att staten denna gång måste lämna en betydligt större hjälp åt befattningshavare i dess tjänst, därest dessa icke skola alldeles nedtryckas av oförvållade ekonomiska svårigheter, har av förut antydda skäl tänkt sig, att dylik hjälp även denna gång bör i första rummet beredas befattningshavare med jämförelsevis låga inkomster och försörjningsplikt mot minderåriga barn.

Men prisfördyringen har, såsom i vissa till kommittén remitterade framställningar i ärendet, bland dem särskilt socialstyrelsens, blivit utförligt belyst, nu antagit sådana mått, att de av densamma förorsakade svårigheterna kommit att tungt drabba ej blott de lägst avlönade befattningshavarna utan statens befattningshavare i allmänhet. Vidare har dyrtidens långvarighet medfört, att möjligen befintliga besparingar redan tagits i anspråk eller i många fall skuldsättning måst tillgripas för täckande av oundgängliga löpande utgifter. Då därjämte prisstegringen utsträckts till allt flera områden, så att prisnivån i sin helhet väsentligt förskjutits uppåt, och då en återgång till förutvarande prisförhållanden icke lär vara att påräkna under en närmare framtid, har kommittén ansett sig icke kunna underlåta att vid uppgörande av förslag till krigstidshjälp taga hänsyn till angelägenheten av att åt befattningshavare ej blott i de lägre utan jämväl, med viss begränsning, i de högre avlöningsgraderna beredes en avsevärd tillfällig löneförbättring, som må kunna sätta dem i stånd att utan allt för stora bekymmer möta dyrtidens svårigheter.

Ett särskilt skäl att utsträcka krigstidshjälpen jämväl till högre avlönade befattningshavare synes ock ligga i den omständigheten, att, såsom i en av de till kommittén remitterade framställningarna påpekats, möjligheten till förvärvande av livsmedel för medelklassen alltjämt försvärats därigenom, att livsmedelsnämnderna omhändertagit allt flera slag av livsmedel i och för distribution till nedsatt pris åt personer med låg inkomst. Detta torde innebära med andra ord, att statens högre

avlönade befattningshavare, som hittills icke fått någon krigstidshjälp, nödgats bära ej blott sin egen utan även en del av de lägre avlönade befattningshavarnas dyrtidsbörd.

Det synes kommittén emellertid vara uppenbart, att befattningshavarna i statens tjänst — vilka med nu gällande avlöningsbestämmelser icke hava några rättsliga anspråk på hjälp av staten till mötande av dyrtidens svårigheter — ej böra, om staten nu hjälper dem att övervinna dyrtidens hårdaste verkningar, på andra samhällsmedlemmars bekostnad beredas en sådan ställning att de bliva helt oberörda av dyrtiden. Den ojämförligt största delen av vårt folk lider i större eller mindre grad av kristiden, och tjänstemännen, som dock intaga en, trots allt, i flera avseenden förmånlig ställning i samhället, kunna icke med fog kräva, att de skola vara oberörda av dyrtiden.

Då kommittén sålunda utgår från att krigstidshjälp i betydligt vidsträcktare mån än förut bör tillgodokomma befattningshavare i statens tjänst, gäller det att klargöra, i vilken form och till vilka befattningshavare samt med vilka belopp hjälpen skall utgå.

Att hjälpen denna gång icke får begränsas vare sig till sådana, som hava minderåriga barn att försörja, eller till dem, som äro allra svagast ställda i ekonomiskt avseende — även om dylika befattningshavare i främsta rummet böra komma i åtanke — därom hyser kommittén icke någon tvekan.

Det torde vara lämpligt att för de befattningshavare, som både hava minderåriga barn att försörja och vilkas ekonomiska ställning (angiven genom det belopp, för vilket de hava att erlägga inkomst- och förmögenhetsskatt) icke överstiger en viss gräns, en krigstidshjälp beviljas i huvudsaklig anslutning till vad som i sådant avseende medgavs år 1916.

Men dessutom bör, enligt kommitténs mening, ett i visst förhållande till de fasta avlöningsförmånerna stående belopp tilläggas ej blott dessa, utan även den stora mängd befattningshavare i statens tjänst, vilka nu i 2½ år fått kämpa en ofta ojämn strid mot den av kriget skapade dyrtiden, antingen utan åtnjutande av någon direkt hjälp från det allmännas sida eller under tillgodonjutande i samma mån som övriga medborgare av förmånen att till nedsatt pris köpa vissa livs-förnödenheter.

Ett sådant tillägg, förslagsvis benämnt *krigstidstillägg*, synes lämpligen böra, för att icke föregripa en blivande ny löneroglering, erhålla formen av en procentuell ökning av nu utgående fasta avlöningsförmåner.

Så vitt nu kan bedömas, läser man hava grundad anledning antaga, att de pridförhållanden, som gällde före kriget och särskilt vid den tid, omkring år 1907, då principerna för flertalet av de nu gällande lönerogleringarna utformades, icke inom den närmare framtiden återkomma. Det förefaller kommittén av detta och andra skäl icke lämpligt att lägga den s. k. behovsprincipen till grund för ifrågavarande avlöningstilläggs utbetalande, utan bör tillägget utgå utan all hänsyn till befattningshavarnas privata ekonomiska förhållanden.

Då sådant tillägg kan antagas komma att åtminstone under den närmaste tiden till större eller mindre del bliva behövt, även om levnadskostnaderna, såsom väl sannolikt är, något nedgå efter krigets slut, synes tillägget emellertid

höra så avpassas, att det icke föregriper den nya lönereglering, som framdeles kan bliva nödvändig.

Ösökt framställer sig härvid tanken att jämföra detta tillägg med det 'dyrtidstillägg' eller 'extra lönetillägg', vilket allt sedan år 1901 utgått till befattningshavare, vilkas avlöningsförmåner icke blivit nyreglerade efter år 1900. De för år 1916 i sådant avseende gällande bestämmelserna finnas sammanförda i svensk författningssamling n:r 282 för år 1916 och äro av följande lydelse:

1:o) Extra lönetillägg utgår, där ej sådant fall är för handen, som under 2:o) sägs, till tjänsteman, vilkens tjänstgöring är förlagd till huvudstaden, med 15 procent å kontant avlöning, dock icke i något fall med högre belopp än 700 kronor, och

till tjänsteman, vilkens tjänstgöring är förlagd till annan ort, med 12 procent å kontant avlöning, dock icke i något fall till högre belopp än 500 kronor, samt i vad angår betjante, med 25 procent å kontant avlöning, om tjänstgöringen är förlagd till huvudstaden, men eljest med 20 procent å sådan avlöning.

2:o) Ingår i avlöningen bostads- eller boställsförmån in natura, skall det enligt nästföregående moment beräknade lönetillägget minskas med ett belopp, motsvarande 10 procent av de kontanta avlöningsförmåner, varå tillägget beräknats.

3:o) Från åtnjutande av extra lönetillägg undantagas, förutom häradshövdingarna och de tjänstemän, åt vilka beretts tillfällig löneförbättring för år 1916,

a) de tjänstemän, vilkas avlöningsförmåner av statstjänst för innevarande år uppgå till högre belopp än 7,700 kronor eller, om deras tjänstgöring är förlagd till annan ort än Stockholm, 7,500 kronor; skolande, ifall nämnda avlöningsförmåner överstiga 7,000 kronor, det extra lönetillägget i intet fall utgå med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan 7,700 kronor eller, om tjänstemannen har sin tjänstgöring förlagd till landsorten, 7,500 kronor, å ena, samt förenämnda avlöningsförmånens belopp, å andra sidan;

b) de tjänstemän, vilkas inkomst av arbete, det extra lönetillägget oberäknat, under år 1915 av vederbörande taxeringsmyndigheter uppskattats till högre belopp än 7,700 kronor eller, om deras tjänstgöring är förlagd till annan ort än Stockholm, 7,500 kronor; skolande, ifall nämnda inkomster överstiga 7,000 kronor, det extra lönetillägget i intet fall utgå med högre belopp än som svarar mot skillnaden mellan 7,700 kronor, eller, om tjänstemannen har sin tjänstgöring förlagd till landsorten, 7,500 kronor, å ena, samt förenämnda inkomsters belopp, å andra sidan;

c) de tjänst innehavare, vilkas avlöningsförmåner vid riksdagarna åren 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 eller 1915 ny- eller omreglerats efter andra grunder än dem, som följts vid de äldre staternas fastställande.

4:o) Extra lönetillägg må allenast tilläggas tjänstemän och betjante, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

5:o) Extra lönetillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, vilka utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel, dels ock av andra medel, beräknas extra lönetillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel, dock att åt lärare och tjänstemän vid universitetet extra lönetillägg må beräknas å hela det belopp, vartill avlöningen blivit, på sätt i nästföregående moment sägs, bestämd

att minst uppgå, utan avseende därå att till bestridande av universitetens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel.

6:o) Extra lönetillägg beräknas å följande slag av avlöningsförmåner:

lön;

tjänstgöringspenningar;

kontant bostads- och inkvarteringsersättning;

arvode;

med lön likställt lönetillägg; samt

dagavlöning vid flottan.

7:o) Extra lönetillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller, därest denna på mer än ett ställe är lika, för den av dem, till vilken han först blivit befordrad; samt

8:o) Extra lönetillägget anses tillhöra lönen.

Oavsett att, såsom kommittén redan framhållit, vid det nu ifrågavarande krigstidstilläggets bestämmande någon hänsyn icke torde böra tagas till befattningshavarnas privata ekonomi, synas nyss anförda bestämmelser, om de skola tillämpas beträffande krigstidstillägg, böra modifieras i följande delar:

1:o) Procentsatsen bör, för att en blivande ny löneroglering icke må föregripas, vara densamma för alla befattningshavare.

2:o) Tillägg bör icke beräknas å värdet av fri bostad eller boställsförmån.

3:o) Som kommittén har för avsikt att föreslå, det befattningshavare med fast avlöning till belopp överstigande vad häradshövdingarna i sådant avseende uppbära skola komma i åtnjutande av krigstidstillägg, torde den omständigheten, att häradshövdingarna i allmänhet uppbära betydliga sportelinkomster, icke böra utgöra anledning att i fråga om krigstidstillägg försätta dem i en undantagsställning.

Tiden då en ordinarie befattningshavares avlöning reglerats, bör icke inverka på hans rätt till krigstidstillägg, enär avlöningen väl under inga förhållanden kan antagas hava reglerats med hänsyn till de under kriget rådande exceptionella förhållandena.

4:o) Krigstidstillägg bör tillgodokomma jämväl extra befattningshavare.

5:o) Jämväl till vissa befattningshavare vid de allmänna läroverken och vid armén utgår den fastställda avlöningen delvis av andra medel än statsmedel, och dessa befattningshavare böra i fråga om krigstidstillägg vara likställda med dem, vilkas hela avlöning utgår av statsmedel.

6:o) Krigstidstillägget bör beräknas å alla slag av fasta avlöningsförmåner.

Då den dyra tiden, såsom förut anförts, nu sträckt sina verkningar betydligt högre upp på avlöningsskalan än då krigstidshjälp förra gången beviljades, samt den under år 1916 utdelade krigstidshjälpen i det stora flertalet fall torde få antagas verka till höjning av taxeringen år 1917, har kommittén ansett lämpligt, att rätten till den efter behovsprincipen utgående krigstidshjälpen utsträcker till befattningshavare, vilka år 1917 hava att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av högst 3,000 kronor.

En undersökning av taxeringslängderna för Stockholms stad har givit vid handen, att en dylik höjning av gränsen från 2,000 kronor till 3,000 kronor skulle

bereda delaktighet i krigstidshjälpen åt befattningshavare inom följande kategorier, nämligen kaptener, löjtnanter, underlöjtnanter, fanjunkare, flaggunderofficerare, flaggmaskinister, byråassistenter, förste postexpeditörer, postexpeditörer, bokhållare, kontorsskrivare, förste postvaktmästare, maskinister och vaktmästare m. fl.

Påpekas bör, att vid bifall till nyssberörda förslag krigstidshjälp i en mängd fall skulle tillgodokomma befattningshavare med en avlöning mellan 3,000 och 4,000 kronor, i enstaka fall befattningshavare med än högre avlöning.

Då kommittén nu har för avsikt att för ifrågavarande befattningshavare föreslå ej blott en efter behovsprincipen utgående krigstidshjälp, utan även ett med vissa procent av de fasta avlöningsförmånerna utgående krigstidstillägg, har kommittén — med hänsyn jämväl till den omständigheten, att det stora flertalet av de befattningshavare, som hava minderåriga barn att försörja, redan under år 1916 kommit i åtnjutande av krigstidshjälp — funnit sig böra föreslå krigstidshjälpens belopp i stort sett något lägre än som för år 1916 bestämdes;

och har kommittén i sådant avseende trots sig böra hemställa, att beloppet för vart barn till och med det femte må bestämmas till respektive 50, 40 och 30 kronor, vid skyldighet att betala inkomst- och förmögenhetsskatt för respektive högst 1,000, 2,000 och 3,000 kronor.

Vidkommande därefter beloppet av det krigstidstillägg, som kommittén tänkt sig böra utgå i procent av vissa angivna avlöningsförmåner, har kommittén av förut antydda skäl och med särskild hänsyn till att de oerhörda kostnader, som skulle krävas för att hålla befattningshavarna fullt skadeslösa för dyrtidens verkningar, omöjliggöra en sådan anordning, måst inskränka sig till att föreslå ett betydligt lägre belopp, vilket kommittén sökt avpassa så, att det å ena sidan bereder befattningshavare en någorlunda avsevärd hjälp att uthärda den dyra tidens tryck och å andra sidan icke är så tilltaget, att dess inpassande i statens budget möter överstigligna svårigheter.

Då dyrtidens tryck otvivelaktigt gör sig starkare gällande för befattningshavare med låg avlöning än för de högre avlönade, men kommittén, för att ej föregripa en framtida lönerreglering, ansett sig icke böra föreslå olika procentsatser för befattningshavare med olika avlöning, har kommittén tänkt sig, att ovan antydda olikhet i behovet lämpligen skulle kunna i någon mån kompenseras genom stadgande, dels att ingen befattningshavare må uppbära krigstidshjälp med högre belopp än förslagsvis 600 kronor för år räknat samt att ej heller sammanlagda beloppet av en befattningshavares krigstidstillägg och krigstidshjälp må överstiga samma belopp och dels att summan av en befattningshavares avlöningsförmåner av vissa angivna slag tillhoppa med hans krigstidstillägg icke må överstiga 9,600 kronor.

För att erhålla en utgångspunkt vid kostnadsfrågans bedömande, har kommittén från styrelserna för statens affärsdrivande verk m. fl. institutioner begärt approximativa uppgifter å den kostnad, som kunde antagas vara förenad med ett till 10 procent å vissa kontanta avlöningsförmåner utgående krigstidstillägg; varefter kommittén med ledning av de sålunda vunna uppgifterna uppgjort beräkningar över kostnaden för ett med 10, 12 eller 15 procent av samma avlöningsförmåner utgående krigstidstillägg.

Såsom längre fram närmare utvecklas, kan det antagas, att kostnaden för ett krigstidstillägg av respektive 10, 12 eller 15 procent, under nyss angivna begräns-

ningar, tillika med den till 3,000,000 kronor beräknade kostnaden för en efter behovsprincipen utgående krigstidshjälp av ovan angivna storlek, skulle uppgå till respektive omkring 17,100,000, 19,760,000 eller 23,830,000 kronor.

Kommittén, som visserligen anser det särdeles önskvärt, att tillägget kunde sättas till 15 procent av avlöningsförmånerna, har vid nu anförda förhållanden och med hänsyn till statsverkets finansiella möjligheter, sådana dessa te sig enligt statsverkspropositionen till 1917 års riksdag, funnit sig nödsakad föreslå beloppets begränsning till 12 procent.

Att, såsom i det stora flertalet framställningar i ärendet begärts, bevilja krigstidstillägg jämväl för år 1916, lär av statsfinansiella skäl knappast kunna komma i fråga.

Skall emellertid hänsyn tagas även till behovet av krigstidstillägg för år 1916, synes det — om överhuvud en fördubbling av nyss angivna belopp ligger inom möjlighetens område — ur rent praktisk synpunkt vara lämpligare att låta det förhöjda beloppets utdelande äga rum under enahanda villkor och förutsättningar, som komma att stipuleras beträffande tillägget för år 1917. Ett motsatt förfaringsätt skulle, såsom föranledande vidlyftiga undersökningar jämväl i 1916 års räkenskaper, högst betydligt öka det ändock mycket besvärliga arbetet med penningarnas fördelande.»

*Speciella
motiv.*

För vissa av de särskilda bestämmelserna har kommittén framlagt följande speciella motivering:

»§ 1.

Här uppräknas de slag av kontanta avlöningsförmåner, på vilka krigstidstillägg skall beräknas.

Orden 'i samma avlöning ingående' avse att förebygga, att ordinarie befattningshavare skulle kunna erhålla krigstidstillägg å honom tilläventyrs tillfallande avlöningsförmåner, som icke blivit av Konung och riksdag till siffran bestämda eller eljest utgå efter av riksdagen prövade grunder.

Av här ifrågavarande avlöningsförmåner upptagas i kungörelsen om extra lönetillägg endast lön, tjänstgöringspenningar, kontant bostads- och inkvarteringsersättning, arvode, med lön likställt lönetillägg samt dagavlöning vid flottan.

Att dagavlöning vid armén icke nämnes i kungörelsen har sin förklaring däri, att armén tillhörande personal, som fått sina avlöningsförmåner reglerade vid 1901 års riksdag, ej erhåller något extra lönetillägg.

Enligt § 2 i avlöningsreglementet för tjänstemän vid telegrafverket den 11 oktober 1907 fördelas avlöning eller arvode, som tillkommer vid telegrafverket anställd tjänsteman enligt av riksdagen godkänd stat, i lön och tjänstgöringspenningar eller, för provisionsberättigad tjänsteman, i lön och uppördsprovision, den senare enligt § 5 utgående med minst 450 kronor för år räknat.

Vid sådant förhållande synes det kommittén vara riktigt, att krigstidstillägg beräknas jämväl å berörda minimibelopp av provisionen vid telegrafverket.

Att kommittén föreslår krigstidstillägg å ortstillägg, dyrortstillägg, kallortstillägg, ålderstillägg, bostads-, bränsle- och inkvarteringsersättning, inkvarterings- och servisbidrag, extra lönetillägg, provisoriskt avlöningstillägg, tillfällig löneförbättring och tillfälligt lönetillägg, vilka benämningar återfinnas i åtskilliga avlöningsbestämmelser, lär ej kräva vidare motivering.

§ 2.

Inkvarterings- och servisbidrag till befattningshavare vid armén betalas i vissa fall enligt gällande bestämmelser av kommunala medel. Vederbörandes rätt till krigstidstillägg bör enligt kommitténs mening icke påverkas av den omständigheten, att honom författningsenligt tillkommande inkvarterings- och servisbidrag betalas av annan än staten, och förbehåll i sådant syfte har intagits i paragrafen.

Denna är i övrigt avfattad i överensstämmelse med mom. 5:o i kungörelsen om extra lönetillägg, dock att lärare vid de allmänna läroverken, vilka i en del fall icke av statsmedel uppbära hela sin av Konung och riksdag till siffran bestämda avlöning, i fråga om krigstidstillägg likställts med lärare vid universiteten.

§§ 3 och 5.

Dessa §§ äro avfattade i överensstämmelse med mom. 7:o och 8:o i kungörelsen om extra lönetillägg.

§ 6.

Det har synts kommittén icke möta någon betänklighet att låta de befattningshavare, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, bliva i fråga om krigstidstillägg likställda med dem, som avses i § 1. Deras avlöning lär nämligen icke kunna antagas hava undergått någon reglering till mötande av den under kriget uppkomna höjningen i levnadskostnaderna.

§ 7.

Avlöningen för den icke-ordinarie personalen bestämmas i allmänhet av vederbörande myndigheter antingen helt och hållet på egen hand (så är exempelvis förhållandet beträffande statens järnvägars mycket talrika extra personal) eller inom vissa av Kungl. Maj:t uppdragna gränser (exempelvis i post- och telegrafverken samt beträffande amanuenserna i vissa centrala ämbetsverk).

Uppenbarligen kan man icke utan vidare förutsätta, att alla extra befattningshavare skola erhålla krigstidstillägg. Om en dylik befattningshavare redan fått sin avlöning bestämd till sådant belopp, att den kan anses hålla honom i större eller mindre mån skadeslös för den dyra tiden, bör enligt kommitténs mening hänsyn härtill tagas vid utbetalning av krigstidstillägg; och det lär böra få bero på den myndighet, som, vare sig på egen hand eller inom vissa av Kungl. Maj:t uppdragna gränser, bestämmer i denna paragraf avsedda befattningshavares avlöning, att avgöra, huruvida krigstidstillägg helt eller delvis må anses böra dem tilldelas.

Gränsen mellan arvode och gratifikation är ibland rätt svävande, och ofta kan det vara beröende på storleken av tillgängliga medel, huruvida en extra ordinarie tjänstemans arbete betalas i den ena eller andra formen.

Krigstidstillägg synes fördenskuil böra kunna tilldelas jämväl sådan befattningshavare, som för sitt arbete betalas medelst gratifikation, under förutsättning, att den myndighet, som bestämmer gratifikationens belopp, finner sådant i större eller mindre mån av omständigheterna påkallat.

§ 8.

Med undantag för sista stycket är denna paragraf lika lydande med motsvarande stadganden i kungl. kungörelsen den 8 juli 1916 angående krigstidshjälp.

Såsom motivering till berörda sista stycke av § 8 tillåter sig kommittén anföra följande.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har stationskarlen J. E. Karlsson i egenkap av förmyndare för avlidne stationskarlen H. P. Blüchers och hans hustrus omyndiga dotter, anhållit, att då Blücher, som den 23 januari 1916 avlidit, den 1 i samma månad innehaft ordinarie anställning vid statens järnvägar och år 1915 icke haft större inkomst, än att, därest Blücher hade blivit för år 1916 taxerad till inkomst- och förmögenhetsskatt, det taxerade beloppet kommit att understiga 1,000 kronor, änkan Blücher och hennes dotter måtte komma i åtnjutande av krigstidshjälp jämlikt kungörelsen den 8 juli 1916.

Vid ärendets föredragning den 20 januari 1917 har Kungl. Maj:t emellertid funnit den gjorda ansökningen icke kunna bifallas. Det synes emellertid kommittén att rätten till krigstidshjälp icke borde förloras av den anledningen, att befattningshavare avlidit mellan årets ingång och den tidpunkt, då utbetalningen kan äga rum; avlidnen befattningshavares stärbhus torde nämligen i allmänhet få antagas vara i större behov av hjälpen än befattningshavaren själv skulle hava varit, om han levt.

Annorlunda ställer sig saken, om en befattningshavare under året avgår från statstjänsten före den dag, då kungörelse om krigstidshjälpens utbetalande träder i kraft. Antingen blir han vid avgången berättigad till pension, och, enligt vad kommittén i utlåtande den 23 januari 1917 om krigstidshjälp åt f. d. statstjänare föreslagit, skulle han i sådant fall, om hans pension ej överstiger 1,200 kronor, under år 1917 i regel erhålla krigstidshjälp med ett belopp av 100 kronor; eller ock avgår han av en eller annan anledning utan pensionsrätt, och i sådan händelse lär det ej med fog kunna krävas, att staten skall lämna honom någon krigstidshjälp, utan synes han böra få åtnöjas med det i visst förhållande till hans avlöning stående krigstidstillägg, som må belöpa å den tid han kvarstått i tjänst.

Avgår åter en befattningshavare efter den tidpunkt, då kungörelse om krigstidshjälp träder i kraft, torde han i allmänhet vara i tillfälle att före avgången uppbära den krigstidshjälp, vartill han kan vara berättigad, och ett dröjsmål med hjälpens lyftande, eventuellt till en tidpunkt då han lämnat tjänsten, men i allt fall inom den tid, som för utbetalandet kan varda stadgad, synes ej böra avstänga honom från utbekommande av krigstidshjälpen.

§§ 9—11.

De föreslagna bestämmelserna om krigstidshjälp äro i övrigt, utom beträffande siffrorna, i huvudsak lika lydande med motsvarande år 1916 utfärdade bestämmelser om krigstidshjälp. Den enda väsentliga olikheten är följande:

Vid de för år 1916 gällande bestämmelserna om krigstidshjälp var fogad en föreskrift av följande lydelse:

»Då enligt förestående bestämmelser till krigstidshjälp berättigad icke-ordinarie befattningshavare under tiden efter ingången av augusti månad 1914 erhållit avlöningsförhöjning, som är att anse icke såsom ett tillägg för avlöningens uppbringande till belopp, stående i skäligt förhållande till ordinarie befattningshavares avlöningsförmåner, utan såsom särskilt dyrtidstillägg, skall beloppet av sådan förhöjning, beräknat från det den börjat utgå intill utgången av år 1915, vid utbetalning av krigstidshjälp från denna avdragas.»

Då det i stort sett torde kunna antagas, att de, som enligt kommitténs förslag skulle under år 1917 komma i åtnjutande av krigstids*hjälp*, jämväl åtnjuti sådan under år 1916, samt enligt kommitténs förslag (§ 7) vid utbetalande av krigstidstillägg till icke-ordinarie befattningshavare hänsyn skall tagas till dyrtidstillägg, som beviljats efter ingången av augusti månad 1914, synes någon anledning icke föreligga att nu göra en restriktion av ifrågakvarande beskaffenhet jämväl beträffande krigstidshjälp.

§ 13.

Mom. 1:o är lika lydande med motsvarande mom. i kungörelsen den 8 juli 1916 angående krigstidshjälp.

Mom. 2:o är avsedd att ersätta vad som i nyssnämnda kungörelse finnes stadgat beträffande »arbetarpersonalen vid de till statens vattenfallsverk hörande anläggningsarbetena».

Vattenfallsstyrelsen har nämligen i skrivelse till kommittén den 30 januari 1917 förklarat sig anse, att, då avlöningsförmånerna för arbetarpersonalen av styrelsen bestämdes och utginge efter helt andra grunder än de, som gällde för tjänstemännen, all arbetarpersonal vid statens vattenfallsverk, såväl vid anläggnings- som vid drift- och underhållsarbetena, borde undantagas från ett eventuellt beslut om krigstidstillägg och krigstidshjälp.

Mot denna av vattenfallsstyrelsen uttalade åsikt har kommittén icke funnit något att erinra, vadan förevarande mom. avfattats i enlighet med styrelsens förslag.

1916 års riksdag har medgivit, att till ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter må under år 1917 utgå tillfällig löneförbättring enligt enahanda grunder, som av riksdagen beslutits i fråga om ordinarie lärare vid folkskola samt lärare vid småskola, därvid ämneslärare skall likställas med ordinarie lärare vid folkskola och arbetslärare med lärare vid småskola.

Den tillfälliga löneförbättringen utgår enligt kungörelse den 23 september 1916 till följande lärare vid statens blindundervisningsanstalter, nämligen

a) med 250 kronor till ordinarie ämneslärare vid institutet å Tomtebodas ordinarie lärare vid förskola samt ordinarie ämnes- och handarbetslärarinna vid hantverksskolan i Kristinehamn och med 150 kronor till arbetslärare, under förutsättning att befattningshavaren vid ingången av det år, för vilket löneförbättringen skall utgå, innehar ordinarie anställning vid statens blindundervisningsanstalt och vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med nu sagda belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, och ej heller arbetslärare, vilken vikarierar för tjänstledig sådan lärare;

b) med 150 kronor till sådan ordinarie ämneslärare, ordinarie lärare vid förskola samt ordinarie ämnes- och handarbetslärarinna och med 80 kronor till sådan arbetslärare, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt a) omförmälda belopp.

Tillfällig löneförbättring må under vissa villkor utgå utan hinder däraf, att läraren endast under en del av året innehaft den anställning, för vilken löneförbättring skall utgå, i vilket fall löneförbättring må utgå för den tid, han sålunda varit anställd.

Vid nu anförda förhållanden synes det kommittén som om de vid statens blindundervisningsanstalter anställda ämnes- och arbetslärarna icke borde erhålla krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

Å allmänna indragningsstaten finnas uppförda avlöningar till vissa befattningshavare, vilka icke hava någon tjänstgöringsskyldighet. Dessa böra enligt kommitténs mening icke erhålla krigstidstillägg eller krigstidshjälp.

§ 14.

Enligt statuterna för universiteten i Uppsala och Lund den 27 november 1908¹⁾, § 106, åligger det docent att, på förslag av vederbörande fakultet och enligt kanslerns bestämmande, mot skälig ersättning, som i varje särskilt fall fastställas av kanslern sedan fakulteten och docenten yttrat sig, övertaga den undervisning i sin vetenskap, som för ett ändamålsenligt anordnande av den akademiska undervisningen prövas erforderlig; varjämte docent, som innehar docentstipendium, är pliktig att i sin vetenskap utan särskild ersättning antingen giva en offentlig föreläsningkurs å femton timmar under höstterminen och tjugo timmar under vårterminen eller ock, på förslag av vederbörande fakultet och enligt kanslerns bestämmande, bestrida annan däremot svarande tjänstgöring. Uppehåller docent, vilken innehar docentstipendium, såsom vikarie ordinarie lärarbefattning, äger dock nu nämnda tjänstgöringsskyldighet ej rum.

Jämlikt § 86 i samma statuter är docent pliktig mottaga förordnande att såsom vikarie uppehålla lärarbefattning i sin vetenskap, då han icke är hindrad av laga förfall.

Docent förordnas av kanslern. Ej må sådant förordnande meddelas någon, utan att hans anställande prövas för undervisningen eller den vetenskapliga forskningen nödigt eller nyttigt samt han ådagalagt erforderlig skicklighet såsom vetenskapsidkare och lärare (§ 72 i statuterna).

Likartade bestämmelser gälla beträffande karolinska institutet (statuter den 27 november 1908¹⁾, §§ 55, 66 och 88).

Det synes vara billigt att innehavare av docentstipendier vid statens högskolor beträffande rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp likställas med befattningshavare i statens tjänst.

Beträffande indelt manskap vid krigsmakten har, vid tillämpning av kungl. kungörelsen den 8 juli 1916 om krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst, yppats tvekan, huruvida sådant manskap vore att anse såsom befattningshavare i statens tjänst.

För att undanröja denna tvekan synes ett uttryckligt stadgande vara erforderligt; och föreslår kommittén av billighetsskäl, att dylikt manskap må i avseende å rätt till krigstidstillägg och krigstidshjälp likställas med befattningshavare i statens tjänst.

Den ekonomiska innebörden av ett dylikt medgivande lär för statsverket bliva av mycket ringa betydelse.»

Huru ett krigstidstillägg av 12 respektive 15 procent enligt de av kommittén föreslagna grunderna skulle ställa sig för befattningshavare med mindre än 5,000 kronors kontant begynnelseavlöning har av kommittén belysts medelst nedanstående exempel, där tillägget beräknats dels på begynnelseavlöningen och dels på slutavlöningen.

¹⁾ I huvudsak enahanda bestämmelser äro meddelade i de nya statuter för universiteten och stadgar för karolinska institutet, som utfärdats den 28 januari 1916.

	Tolv procent		Femton procent	
	Lägst	Högst	Lägst	Högst
	Kronor		Kronor	
Notarie i Svea hovrätt	540.—	600.—	600.—	600.—
Kapten av andra klassen vid armén, i Stockholm	523.20	523.20	600.—	600.—
Notarie i statskontoret	480.—	600.—	600.—	600.—
Lektor vid högre allmänt läroverk	480.—	600.—	600.—	600.—
Länsnotarie i Stockholms län	468.—	588.—	585.—	600.—
Yrkesinspektris	456.—	564.—	570.—	600.—
Länsnotarie i Uppsala län	432.—	552.—	540.—	600.—
Förste bokhållare i järnvägsstyrelsen	403.20	564.—	504.—	600.—
Adjunkt vid högre allmänt läroverk	360.—	600.—	450.—	600.—
Löjtnant vid flottan, i Karlskrona	347.40	347.40	434.25	434.25
Löjtnant av andra klassen vid armén, i landsorten	301.80	301.80	377.25	377.25
Uppsyningsman vid packhusinspektionen i Stockholm	264.48	318.48	330.60	398.10
Landskontorist i Stockholms län	264.—	372.—	330.—	465.—
Kvinnlig bokhållare i järnvägsstyrelsen	252.—	330.—	315.—	412.50
Distriktslantmätare	240.—	384.—	300.—	480.—
Landskontorist i Uppsala län	240.—	348.—	300.—	435.—
Första lärarinnorna vid samskola	246.—	300.—	307.50	375.—
Kvinnligt biträde (registrator) i medicinalstyrelsen	240.—	288.—	300.—	360.—
Amanuens vid Uppsala universitets patologiska institution	240.—	240.—	300.—	300.—
Vaktmästare vid tullförvaltningen i Stockholm	225.72	261.72	282.15	327.15
Amanuens vid domkapitlet i Uppsala	216.—	216.—	270.—	270.—
Räknebiträde i kammarrätten	192.—	240.—	240.—	300.—
Förste vaktmästare i statskontoret	180.—	192.—	225.—	240.—
Skrivbiträde i postsparbanken	168.—	216.—	210.—	270.—
Förste vaktmästare i postsparbanken	160.80	222.—	201.—	277.50
Skrivbiträde i kammarrätten	144.—	192.—	180.—	240.—
Vaktmästare i statskontoret	144.—	168.—	180.—	210.—
Skrivbiträde vid länsstyrelsen i Uppsala	126.—	174.—	157.50	217.50
Vaktmästare » » » »	126.—	150.—	157.50	187.50
Korpral vid armén	53.52	53.52	66.90	66.90
Trumpetare vid armén	34.74	34.74	43.43	43.43
Volontär vid armén	30.36	30.36	37.95	37.95

Härvid har emellertid påpekats, att de flesta av dessa och med dem i avlöningshänseende jämställda befattningshavare med säkerhet kunna antagas icke hava att betala inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 3,000 kronor och att de därför, i den mån de hava minderåriga barn att försörja, enligt kommitténs förslag skulle komma i åtnjutande jämväl av krigstidshjälp med 30—250 kronor.

Med ledning av de beräkningar, som finnas intagna i Kungl. Maj:ts proposition nr 212 till 1916 års riksdag, har inom kommittén uppgjorts följande jämförelse mellan de belopp, som i krigstidshjälp år 1916 beräknats tillkomma vissa befattningshavare i staden Karlskrona, samt de belopp, som i form av krigstidstillägg och krigstidshjälp skulle

hava tillkommit dem, om kommitténs nu föreliggande förslag eller samma förslag med tillägget höjt till 15 procent då hade tillämpats.¹⁾

	Av taxeringsnämnd		Antal minder- åriga barn	Krigstids- hjälp en- ligt kun- görelsen den 8 juli 1916	Krigstids- tillägg och krigstids- hjälp enligt kommitténs förslag 1917	Krigstids- tillägg 15 procent och krigs- tidshjälp enligt grunderna för kom- mitténs förslag
	till bevil- ning taxerad inkomst av arbets- anställning, tjänst eller pension	beräknat belopp efter vilket in- komst- och förmögen- hetsskatt skall erläggas				
Flaggminkonstapel	2,402	1,900	1	30	328.24	400.30
Underofficer	2,062	1,600	3	150	367.44	429.30
»	2,108	1,500	1	50	292.96	356.20
»	2,488	1,900	2	60	378.56	453.20
»	2,065	1,100	5	350	447.80	509.75
»	1,817	1,000	5	400	468.04	522.55
»	2,112	1,500	3	150	373.44	436.80
»	2,118	1,600	3	150	374.16	437.70
Flagg-tyrman	2,547	2,000	2	60	385.64	462.05
Maskinist	2,302	1,700	3	120	396.24	465.30
»	2,329	1,700	2	80	359.48	429.35
»	2,306	1,500	4	200	436.72	505.90
»	2,363	1,600	4	200	443.56	514.45
»	2,435	1,800	2	80	372.20	445.25
»	2,305	1,900	1	30	316.60	385.75
»	2,430	1,800	3	120	411.60	484.50
»	2,419	1,700	3	120	410.28	482.85
Förste postiljon	2,164	1,800	1	40	299.68	364.60
Varvspoliskonstapel	1,651	1,100	1	70	238.12	287.65
Vaktkonstapel	1,488	800	4	320	378.56	423.20
»	1,596	1,100	2	140	271.52	319.40
Förråd-konstapel	2,256	1,700	2	80	350.72	418.40
Rustmästare	1,981	1,200	4	280	397.72	457.15
Tullvaktmästare	2,085	1,300	2	120	330.20	392.75
»	1,794	1,100	3	210	335.28	389.10
Postvaktmästare	1,802	1,400	2	120	296.24	350.30
»	1,779	1,200	2	140	293.48	346.85
»	1,914	800	6	400	479.68	537.10
»	1,733	1,200	2	140	287.96	339.95
Artillerikonstapel	1,663	800	5	400	449.56	499.45
»	2,093	1,600	2	100	331.16	393.95
»	2,049	1,400	2	120	325.88	387.35
Styrman	2,144	1,600	2	100	337.28	401.60
»	2,226	1,700	2	80	347.12	413.90
»	2,121	1,400	4	240	414.52	478.15
Kvartersman	2,070	1,600	3	150	368.40	430.50
Brevbärare	1,217	800	1	80	196.04	232.55
Sergeant	2,053	1,800	1	40	286.36	347.95
Summa	78,487	55,200	100	5,720	13,578.44	15,933.05
Medeltal	2,065	1,453	2.6	151	357.33	419.29

¹⁾ Den avlöning, på vilken krigstidstillägget beräknats, har antagits vara lika med det i första kolumnen upptagna beloppet.

Vid sammanträde den 13 december 1916 beslöt kommittén att, då utlåtande till Eders Kungl. Maj:t i förevarande ärende avgäves, kommittén skulle föreslå dels åt statens befattningshavare i allmänhet, utan hänsyn till deras skattetaxering och försörjningsplikt, ett *krigstidstillägg*, stående i visst förhållande till befattningshavarnas under åtskilliga titlar utgående kontanta avlöning, och dels en *krigstidshjälp* i egentlig mening åt jämförelsevis lågt taxerade befattningshavare med försörjningsplikt mot minderåriga barn.

I det förra avseendet dryftades inom kommittén ett preliminärt förslag av följande innebörd:

»Krigstidstillägg för år 1917 tillkommer, med nedan angivna undantag, befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

Krigstidstillägg beräknas å följande slag av kontanta avlöningsförmåner, nämligen lön, tjänstgöringspenningar, ortstillägg, dyrortstillägg, kallortstillägg, arvode, ålderstillägg, bostads- och inkvarteringsersättning, dagavlöning vid armén och flottan, extra lönetillägg, provisoriskt avlöningstillägg, tillfällig löneförbättring och tillfälligt lönetillägg.

Krigstidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas krigstidstillägg endast å den del därav som utgår av statsmedel, dock att krigstidstillägg, åt befattningshavare vid universiteten och de allmänna läroverken beräknas å hela det belopp, vartill ovan angivna slags avlöningsförmåner uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av universitetens och läroverkens utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel.

Krigstidstillägg till den, som av statens medel åtnjuter lön eller arvode för två eller flera befattningar, utgår endast för en av dessa, nämligen för den, som medför högsta avlöningen, eller därest avlöningarna äro lika, för den av dessa befattningar, till vilken han först blivit befordrad.

Krigstidstillägget anses tillhöra lönen.

Krigstidstillägget utgår med 10 procent å summan av förenämnda kontanta avlöningsförmåner, dock icke med högre belopp än 600 kronor.

Från åtnjutande av krigstidstillägg undantagas de befattningshavare, vilkas avlöningsförmåner av ovan uppräknade slag överstiga 9,000 kronor för år räknat.»

För kostnadsfrågans bedömande avlät kommittén samma dag skrivelser till, bland andra, styrelserna för statens affärsdrivande verk samt postsparbanken ävensom arméförvaltningen, marinförvaltningen och lotsstyrelsen. Kommittén anhöll därvid, att myndigheterna måtte lämna kommittén en approximativ uppskattning, en var för sitt förvaltningsområde, dels av kostnaden för krigstidstillägg, enligt nyss angivna grunder, åt den personal, vars avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utginge efter av riksdagen prö-

vade grunder, och dels av den ökning i avlöning åt andra inom samma förvaltningsområde anställda befattningshavare, som kunde antagas böra bliva en följd av bifall till ett dylikt förslag beträffande först angivna personal.

I svaren å dessa skrivelser hava kostnaderna för ett dylikt krigstidstillägg approximativt beräknats till följande belopp:

	För ordinarie personal	För icke ordinarie personal	Summa
Statens järnvägar	3,208,000	1,690,000	4,898,000
Postverket	1,100,000	95,000	1,195,000
Telegrafverket ¹⁾	445,000	283,000	728,000
Statens vattenfallsverk ²⁾	44,000	106,000	150,000
Statens domäner	165,870	92,695	258,565
Postsparbanken	22,000	12,500	34,500
Armén	2,108,478	381,173	2,489,646
Marinen	791,854	41,200	833,054
Lots- och fyrinrättningen	161,000	30,000	191,000

¹⁾ Till tjänstgöringspenningar har hänförts den uppburdsprovision, som jämlikt § 2 i avlöningsreglementet för vissa tjänstemän vid telegrafverket motsvarar tjänstgöringspenningar.

²⁾ Den egentliga arbetarpersonalen är ej medräknad (jfr sid. 31).

Dessa beräkningar hava, såsom förut nämnts, grundats på det antagandet, att krigstidstillägget skulle utgå med 10 procent å de angivna slagen av löneförmåner, dock att tillägget ej finge uppgå till mer än 600 kronor och ej heller tillkomma den, vars avlöningsförmåner av antydda slag överstiga 9,000 kronor.

Då kommittén emellertid tänkt sig möjligheten att föreslå ett krigstidstillägg av 15 procent utav förberörda avlöningsförmåner, men sedermera sett sig nödsakad stanna vid 12 procent, med i allt väsentligt enahanda begränsningar som nyss nämnts, har kommittén låtit verkställa en undersökning huru en dylik höjning skulle verka på kostnaden för krigstidstillägget.

Undersökningen har verkställts beträffande personalen vid statens järnvägar och resultatet har därvid blivit, att den för nämnda personal till 4,898,000 kronor beräknade kostnaden för ett 10 procents krigstidstillägg vid tilläggets ökande till respektive 12 och 15 procent skulle stiga med ej mindre än omkring respektive 19 å 20 och 48 procent till respektive 5,850,000 kronor och 7,255,000 kronor.

Att stegringen blir så stor, trots det att begränsningen till 600 kronor i följd av procentsatsens höjning skulle verka redan vid respektive 5,000 eller 4,000 kronors i stället för 6,000 kronors fast avlöning, förklaras därav, att antalet ordinarie befattningshavare vid statens järnvägar med högre avlöning än 4,000 kronor icke uppgår till mer än omkring 400 på en ordinarie personal av 18,789 personer.

Kommittén har ansett sig kunna utan vidare utgå från, att resultatet av en likartad undersökning beträffande postverket, telegrafverket, statens vattenfallsverk, statens domäner, postsparbanken, armén och marinen samt lots- och fyrinrättningen skulle bliva i stort sett enahanda.

Kommittén har på sålunda antytt sätt beräknat kostnaden för krigstidstillägg vid dessa institutioner till de belopp, som här efteråt finnas angivna. I sammanhang härmed har kommittén med ledning av stater och andra tillgängliga handlingar sökt göra en approximativ beräkning av kostnaden för ett, med förut angivna begränsningar, till 10, 12 eller 15 procent satt krigstidstillägg åt andra ordinarie och extra befattningshavare i statens tjänst.

Då beträffande den extra personalen kommittén saknat material för bedömande i vad mån tillägget kunde anses böra, med hänsyn till efter krigets utbrott medgivna avlöningsförhöjningar av dyrtidstilläggs natur, utgå med lägre belopp, än som svara mot förenämnda procentsatser, har kommittén erinrat att beräkningen givetvis icke kan anses annat än som approximativ.

Beräkningen har följande utseende:

	Tio procent	Tolv procent	Femton procent
Statens järnvägar	4,898,000	5,850,000	7,255,000
Postverket	1,195,000	1,400,000	1,770,000
Telegrafverket	728,000	870,000	1,080,000
Statens vattenfallsverk	150,000	180,000	220,000
Statens domäner	258,000	300,000	385,000
Postsparbanken	34,000	40,000	50,000
Säger	7,263,000	8,640,000	10,760,000
Andra huvudtiteln	350,000	420,000	515,000
Tredje >	40,000	47,000	55,000
Fjärde >	2,500,000	2,968,000	3,700,000
Femte >	1,027,000	1,205,000	1,485,000
Sjätte >	850,000	1,020,000	1,260,000
Sjunde >	800,000	950,000	1,185,000
Åttonde >	1,000,000	1,190,000	1,470,000
Nionde >	220,000	260,000	325,000
Säger	6,787,000	8,060,000	9,995,000
Kostnad för krigstidshjälp (enligt här efteråt utförd beräkning)	3,000,000	3,000,000	3,000,000
Säger	3,000,000	3,000,000	3,000,000
Kostnad för krigstidstillägg och krigstidshjälp vid försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, mynt- och justeringsverket, bankinspektionen, patent- och registreringsverket, flottans pensionskassa samt folkskolläraernas pensionsinrättning	50,000	60,000	75,000
Säger	50,000	60,000	75,000
Summa	17,100,000	19,760,000	23,830,000

För bedömande av den kostnad, som kan antagas bliva en följd av kommitténs förslag till krigstidshjälp i egentlig mening, har kommittén, i anslutning till den på 1914 års taxeringslängder grundade undersökning i dylikt avseende, vars resultat finnes intaget i Kungl. Maj:ts proposition nr 212 till 1916 års riksdag, sid. 54, låtit verkställa beräkning, fortfarande enligt 1914 års taxeringslängder, beträffande ordinarie statsfunktionärer inom städerna Haparanda, Kalmar, Norrtälje, Visby, Vänersborg, Växjö, Örebro, Östersund, Eskilstuna, Sundsvall och Hälsingborg, Bollnäs köping samt delar av städerna Karlskrona, Malmö och Stockholm ävensom Solna socken.

Undersökningen, som utsträckts till befattningshavare, vilka påförts inkomst- och förmögenhetsskatt för ett beräknat belopp av högst 6,000 kronor, omfattar dels antalet befattningshavare, som icke hava försörjningsplikt mot barn under 15 års ålder, och dels antalet av de

barn (till och med det femte) under 15 års ålder, vilka på grund av försörjningsplikt underhållas av befattningshavare.

Resultatet har blivit följande:

Beräknat belopp, för vilket befattningshavare har att erlägga inkomst- och förmögenhetsskatt	Antal befattningshavare utan minderåriga barn	Antal minderåriga barn (t. o. m. det femte)	Kostnad för krigstidshjälp		
			å 50 kronor för vart barn	å 40 kronor för vart barn	å 30 kronor för vart barn
Högst 1,000 kronor	311	976	48,800	—	—
Från 1,000 t. o. m. 2,000 kronor	805	1,152	—	46,080	—
> 2,000 > 3,000 >	344	357	—	—	10,710
> 3,000 > 4,000 >	177	236	—	—	—
> 4,000 > 5,000 >	124	160	—	—	—
> 5,000 > 6,000 >	88	52	—	—	—

Kostnaden för den egentliga krigstidshjälpen åt ordinarie personal enligt kommitténs förslag skulle alltså — då ifrågavarande taxeringsområden, på sätt närmare utvecklats i ovan angivna proposition till 1916 års riksdag (sid. 58), kunde antagas omfatta ungefär en tjugondel av alla ifrågavarande ordinarie befattningshavare — belöpa sig till omkring 2,111,800 kronor.

Kostnaden för krigstidshjälpen åt den icke-ordinarie personalen beräknades enligt ovanberörda proposition år 1916 till ungefär 43.8 procent av kostnaden för den ordinarie personalens krigstidshjälp och skulle efter denna beräkningsgrund under år 1917 uppgå till 924,968 kronor.

Till summan av de båda beloppen, 3,036,768 kronor, borde läggas kostnaden för krigstidshjälp åt personal vid rikets vårdanstalter för sinnessjuka, vilken kostnad år 1916 av riksdagens statsutskott, på förslag av medicinalstyrelsen, beräknades till 11,000 kronor, men i verkligheten uppgått till omkring 30,350 kronor.

Hela kostnaden torde — säger kommittén — sedan det numera visat sig vara sannolikt, att kostnaden för 1916 års krigstidshjälp i stort sett helt obetydligt understigit vad som för ändamålet beräknats, kunna antagas icke komma att uppgå till mer än 3,000,000 kronor.

Detta belopp utgör i det närmaste tre fjärdedelar av den för 1916 års krigstidshjälp beräknade kostnad, till vilken medel beretts å 1917 års riksstat

dels genom uppförande å extra stat såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln av.....	kronor	41,000
» tredje » »	»	1,000
» fjärde » »	»	272,000
» femte » »	»	413,000
» sjätte » »	»	20,000
» sjunde » »	»	139,000
» åttonde » »	»	20,000
» nionde » »	»	5,000

och dels genom höjning av de beräknade driftkostnaderna

för postverket med	kronor	240,000
» telegrafverket med	»	160,000
» statens järnvägar med	»	2,500,000
» » domäner »	»	153,000

*

Särskild
mening inom
löneregle-
ringskom-
mittén.

Ledamoten av riksdagens andra kammare August Nilsson i Kabbarp har inom kommittén varit av skiljaktig mening och avgivit följande särskilda yttrande:

»Det förslag till krigstidshjälp, som Kungl. Maj:t framlade i fjor och som riksdagen i allt väsentligt godkände, byggde som bekant på den s. k. behovsprincipen. Endast vissa befattningshavare med minderåriga barn erhöles hjälp, och befattningshavaren med lägre inkomst fick större hjälp än den med högre inkomst.

Sedan dess hava de förhållanden, som föranledde statsmakternas inskridande, ytterligare förvärrats. Dyrtiden har nu på ett helt annat sätt än för ett år sedan blivit kännbar för statens löntagare, även för sådana som åtnjuta relativt höga inkomster.

Det torde därför vara nödvändigt att nu i betydlig grad vidga gränserna för denna hjälp.

I sitt förevarande utlåtande föreslår kommittén dels krigstidstillägg, utgående med 12 procent å befattningshavarens kontanta avlöningsförmåner, och dels krigstidshjälp i principiell överensstämmelse med fjorårets beslut.

För min del finner jag det lämpligare att för hela bisträckningen behålla namnet *krigstidshjälp*, som ju tillkom för att så kraftigt som möjligt betona dess tillfälliga karaktär. Det vill ock synas, som skulle ett procentuellt tillägg, lagt på det sätt, som kommittén föreslagit, i likhet med de gamla dyrtidstilläggen från århundradets början, onödigtvis ge på hand en allmän löneregleryng.

Då denna gången befattningshavaren som sådan och befattningshavaren högt upp i graderna måste undfå delaktighet i krigstidshjälp, är det givetvis omöjligt att bibehålla det system, som tillämpades i fjor.

I fjor var det möjligt att utdela hjälpen så, att den blev störst därnere och mindre uppåt.

Nu måste den antingen bliva störst däruppe och minst därnere eller också lika över lag.

Kommittén har valt den förra utvägen.

För min del finner jag den senare mera tilltalande.

I Danmark, där man har längre erfarenhet i detta stycket än i vårt land, började man 1915 med understöd åt de lägre befattningshavarna ungefär så som svenska riksdagen beslöt året efter. Men då det sedan ansågs nödvändigt att bisträcka även de högre tjänstemännen, funno de danska statsmakterna det lämpligast att låta hjälpen utgå med lika belopp, 250 kronor, åt alla ogifta befattningshavare och med ett till 400 kronor förhöjt belopp åt alla gifta befattningshavare.

Den tillämpning av behovsprincipen, som här föreligger, finner jag likaledes efterföljansvärd.

I ett hänseende föränledes jag emellertid till en avvikelse från den grundsats, som fått ett så klart uttryck i det danska systemet. Med hänsyn till de åtgärder, som hos oss redan vidtagits i syfte att lätta dyrtidens tunga för de mindre bemedlade, nämligen krigstidshjälp enligt 1916 års beslut, komparationer och skattelindring, finner jag det skäligt att föreslå ett något större belopp åt vissa gifta befattningshavare — som icke åtnjutit dessa förmåner — än åt andra.

De fixa belopp om 250, 400 och 500 kronor, som jag föreslår, böra dock endast tillkomma de befattningshavare, som fylla vissa villkor med avseende på anställningstiden. Staten kan nämligen icke anses hava samma förpliktelse att med extra tillskott stödja nyantagen personal som tidigare anställd. För den nyanställda föreslår jag en hjälp utgående med viss procent å avlöningen.

Med tillämpning av dessa grundsatser får jag tillstyrka:

Krigstidshjälp utgår med nedan angivna undantag,

a) till de befattningshavare i statens tjänst, som den 1 januari 1917 innehade ordinarie anställning eller vid samma tidpunkt innehade och omedelbart dessförinnan under minst ett år innehaft stadigvarande anställning med en daglig arbetstid, i medeltal icke understigande vad som för den ordinarie personalen vid samma eller jämförlig institution är såsom minimum i allmänhet stadgat,

med 500 kronor till gift befattningshavare, som för år 1916 åtnjöt en avlöning av statsmedel, överstigande 2,500 kronor,

med 400 kronor till gift befattningshavare, som för år 1916 åtnjöt en avlöning av statsmedel, icke överstigande 2,500 kronor,

och med 250 kronor till ogift befattningshavare,

varvid iakttages, att till gift befattningshavare hänföras änklingar, änkor och frånskilda, som på grund av försörjningsplikt underhålla barn under 18 års ålder,

och att för gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, må krigstidshjälpen ej överstiga 250 kronor;

b) till övriga statens befattningshavare — arméns och marinens manskap här inbegripet — med 12 procent å de kontanta avlöningsförmåner, som under år 1917 utgå av statsmedel, dock högst 250 kronor.

Sammanlagda beloppet av en befattningshavares samtliga avlöningsförmåner och krigstidshjälp må icke överstiga 9,500 kronor.

Från åtnjutande av krigstidshjälp undantagas följande befattningshavare, nämligen:

1:o) de, vilka jämlikt den taxering till inkomst- och förmögenhets-

skatt, som ägde rum år 1916, erlade dylik skatt för högre belopp än 10,000 kronor, hustrus taxering däri inbegripen,

2:o) arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag,

3:o) arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk,

4:o) ämneslärare och arbetslärare vid statens blindundervisningsanstalter.

Vad kostnaden beträffar, torde det förslag, som jag här skisserat, med ett par miljoner kronor understiga kostnaden för kommitténs förslag.

Och då dess förebild, det danska systemet, vunnit livligt erkännande bland de svenska statstjänarna, vågar jag förutsätta, att det av mig skisserade förslaget, som ger mer än det danska, skall vara ägnat att väcka tillfredsställelse hos den stora mängden av statens befattningshavare.»

**Departement-
chefen.**

Löneregleringskommittén har i sitt betänkande den 15 februari 1917 anfört, att den under kriget uppkomna höjning i levnadskostnaderna, som vid oförändrad levnadsstandard drabbar ett »normalhushåll» om man, hustru och två barn med en årlig utgiftsstat av cirka 2,000 kronor, enligt från sakkunnigt håll inhämtad uppgift kunde antagas utgöra omkring 50 procent.

I det senast utkomna häftet av »Sociala meddelanden, utgivna av kungl. socialstyrelsen» har, på grundval av uppgifter från 44 städer och stadslänkande samhällen, meddelats, att den totala utgiftsbudgeten för ett dylikt hushåll svällt ut från 2,000 kronor i maj 1914 till 2,784 kronor i december 1916, vilket motsvarade en ökning av 39.2 eller i runt tal 40 procent. Därvid har emellertid påpekats, att denna stegring är beräknad under förutsättning av oförändrad levnadsstandard och att sålunda de besparingar och omläggningar i hushållningen, som överallt i större eller mindre utsträckning kunnat och givetvis även måst göras, här äro lämnade helt utom räkningen.

Även om man tager hänsyn till den efter det senaste årsskiftet inträdda starka ökningen i levnadskostnaderna, förefaller den av kommittén uppgivna siffran, som avser förhållandena i mitten av februari detta år, bra nog hög i jämförelse med den av socialstyrelsen uppgivna, till förhållandena vid senaste årsskiftet anknutna siffran.

Men stegringen fortgår, såsom kommittén påpekat, med en oroväckande regelbundenhet; och sedan jämväl bostadshyrorna, vilka i socialstyrelsens nyssberörda kalkyl beräknats hava från maj 1914 till slutet av år 1916 ökats med allenast 8 procent, på allra sista tiden visat en utpräglad tendens att i långt högre grad följa med i den allmänna stegringen, torde man hava god grund för ett antagande, att

det icke kommer att dröja länge innan den av kommittén uppgivna siffran överskridits.

Kommittén, som föreslår dels ett i visst förhållande till de fasta avlöningsförmånerna stående krigstidstillägg och dels en efter den s. k. behovsprincipen utgående krigstidshjälp åt jämförelsevis lågt taxerade befattningshavare med försörjningsplikt mot minderåriga barn, har förklarat sig anse det särdeles önskvärt, att tillägget kunde sättas till 15 procent av avlöningsförmånerna, men har emellertid med hänsyn till statsverkets finansiella möjligheter, sådana dessa tedde sig enligt statsverkspropositionen till 1917 års riksdag, funnit sig nödsakad föreslå beloppets begränsning till 12 procent.

Att kommittén icke ansett sig kunna för statens befattningshavare föreslå ett krigstidsunderstöd, som skulle göra dem helt oberoende av dyrtidens verkningar, har av kommittén även motiverats därmed, att den ojämförligt största delen av vårt folk i större eller mindre grad lede av kristiden och att tjänstemännen, som dock intoge en, trots allt, i flera avseenden förmånlig ställning i samhället, icke kunde med fog kräva, att de skulle vara oberörda av dyrtiden.

I princip gillar jag de grunder, på vilka kommittén byggt sitt förslag. Det har bland annat den värdefulla egenskapen att giva understödet efter i stort sett en och samma grund åt olika kategorier av befattningshavare; de föreslagna grunderna kunna utan svårighet tillämpas även på sådana befattningshavare, som med hänsyn till åtnjutna naturaförmåner äro i jämförelsevis ringa behov av hjälp (exempelvis manskap vid armén och flottan); förslaget ger rimligt belopp även åt den, som endast till mindre del ägnar sig åt allmän tjänst (exempelvis den civila personalen vid krigsrätterna och viss personal vid hospitalen), och det föregriper icke de nya löneregleringar, som sannolikt inom den närmare framtiden bliva erforderliga.

Att jag i valet mellan kommitténs och reservantens förslag i princip ansluter mig till det förra, har sin grund huvudsakligen icke blott i nyss angivna egenskaper hos det förra, utan även i följande med reservantens förslag förenade olägenheter.

Olika grunder skulle tillämpas för hjälpens utmätande å ena sidan till ordinarie befattningshavare och med dem i avseende å daglig arbetstid jämförliga extra befattningshavare och å andra sidan övriga extra befattningshavare. Vidare har den omständigheten, huruvida en befattningshavare är gift eller icke, i fråga om rätt till större eller

mindre krigstidshjälp tillmätts avgörande betydelse, medan däremot hans försörjningsplikt mot minderåriga barn i det stora flertalet fall icke skulle inverka på hans rätt till krigstidshjälp, likasom ej heller antalet underhållna barn i något fall skulle inverka på krigstidshjälpens storlek. Vad så beträffar marinens underbefäl av manskapsgrad — som i stort antal ingått äktenskap och har försörjningsplikt mot minderåriga barn — skulle denna grupp av statstjänare, lika väl som en mängd extra befattningshavare med försörjningsplikt mot minderåriga barn, i fråga om rätt till ifrågavarande krigstidsunderstöd försättas i en synnerligen missgynnad ställning. Det torde även få framhållas, att arbetet med understödsbeloppens utbetalande skulle väsentligt försvåras, enär i *alla* förekommande fall hänsyn skulle tagas till befattningshavarnas taxering. Och slutligen märkes, att befattningshavare, som under årets lopp befordras från extra till ordinarie anställning, skulle i många fall gå miste om krigstidshjälp för den del av året, under vilken de innehava ordinarie befattning.

Vad krigstidstilläggets storlek beträffar ansluter jag mig till vad lönerregleringskommittén yttrat om önskvärheten att det finge utgå med femton i stället för tolv procent. Genom en sådan höjning skulle alla befattningshavare med fasta avlöningsförmåner till lägre belopp än 4,000 kronor bliva bättre tillgodosedda, än enligt det förslag, vid vilket kommittén av finansiella skäl ansett sig böra stanna, och om behövligheten av en sådan förbättring åt dessa befattningshavare lär icke råda mer än en mening.

I fråga om beloppet av den till utgående efter behovsprincipen föreslagna krigstidshjälpen ansluter jag mig till kommitténs förslag.

Krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst enligt sålunda antydda grunder skulle, på sätt framgår av de utav lönerregleringskommittén framlagda beräkningarna, draga en kostnad av nära 24,000,000 kronor.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har under provisorisk huvudtitel till krigstidshjälp beräknats 16,000,000 kronor, därav till befattningshavare i statens tjänst avsetts 15,000,000 kronor, till pensionerade f. d. statstjänare 500,000 kronor och till änkor och barn efter statstjänare 500,000 kronor.

Att öka det för statens nuvarande tjänstemannakår avsedda beloppet med nära 9,000,000 kronor är naturligtvis förenat med svårighet och kan icke göras utan påläggande av ökade skatter samt vid-

tagande av åtgärder till ökning av inkomsterna från statens affärsverksamhet.

Då jag emellertid kommit till den bestämda övertygelsen, att dyrtidens tryck på statens befattningshavare nu stegrats och visar tendens att ytterligare stegras i sådan omfattning, att det av lönereglerngskommittén föreslagna lägre beloppet oundgängligen behöver i någon mån höjas, kan jag icke låta statsfinansiella betänkligheter hindra mig att inför Eders Kungl. Maj:t göra hemställan, att det något högre belopp, vars önskyärdhet jämväl kommittén starkt framhållit, må av riksdagen för ändamålet äskas.

Med avseende ej mindre å den höjd, till vilken levnadskostnaderna nu stigit, än även därtill, att statens befattningshavare under avsevärd tid fått, med litet eller intet kontant dyrtidsunderstöd, kämpa mot kristidens tryck, skulle jag gärna hava velat föreslå en större ökning av det nu ifrågavarande krigstidsunderstödet åt befattningshavarna; men med hänsyn till övriga starka krav på budgeten har jag tyvärr sett mig nödsakad på nyss antydda sätt begränsa mitt förslag.

Beträffande sättet för anskaffande av medel till förslaget genomförande, har jag redan i annat sammanhang inför Eders Kungl. Maj:t framlagt förslag.

Mot vad lönereglerngskommittén i övrigt föreslagit, har jag allenast följande detaljanmärkningar att framställa.

Såsom villkor för åtnjutande av de avlöningsförmåner, som enligt en mängd under de senare åren fastställda lönereglerningar upptagits för ordinarie befattningshavare, har stadgats, att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revision eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt.

Det synes vara lämpligt och lärer även vara av lönereglerngskommittén åsyftat, att krigstidstillägget må odelat tillkomma befattningssinnehavare, även om han under ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag avstår lönen helt eller delvis.

Uttryckligt stadgande härom torde böra intagas bland de allmänna grunderna för krigstidstilläggets åtnjutande.

Vikarie för dylik tjänstledig befattningshavare bör under nys angivna förutsättning, om han innehar en med lön förenad befattning, uppbära odelat krigstidstillägg för samma befattning; i motsatt fall bör vederbörande myndighet äga tilldela vikarien krigstidstillägg på det belopp, han för tjänstens uppehållande åtnjuter.

I överensstämmelse med vad som skedde år 1916 vid beviljande av krigstidshjälp har löneredgeringskommittén föreslagit, att från åtnjutande av såväl krigstidstillägg som krigstidshjälp skulle undantagas, bland andra, arbetarpersonalen vid statens järnvägsbyggnader, dubbel-spårsanläggningar och därmed jämförliga företag.

S. k. banarbetare vid statens järnvägar hava sålunda enligt de under år 1916 gällande bestämmelserna erhållit krigstidshjälp, om de i övrigt varit till sådant berättigade.

Från och med år 1917 hava sistberörda arbetare emellertid fått sin ställning ordnad enligt normer, som i stort sett ansluta sig till de för byggnadsarbetarna vid statens järnvägar gällande bestämmelserna. Då banarbetarna därjämte tillsvidare under nu rådande dyrtid lika väl som järnvägsbyggnadsarbetarna tillerkänts förhöjningar i timpenningen och deras avlöningar äro i det allra närmaste jämförliga med järnvägsbyggnadsarbetarnas, lära jämväl banarbetarna böra undantagas från åtnjutande av nu ifrågavarande krigstidstillägg och krigstidshjälp.

Utgifterna vid tekniska skolan i Stockholm och vid tekniska skolan i Eskilstuna bestridas dels med statsmedel och dels med kommunala medel. Skolornas utgiftsstater fastställas av Kungl. Maj:t.

Till beredande av provisorisk löneredgering med 20 procent å i stat uppförda avlöningsförmåner åt vissa befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm har riksdagen å extra stat för vart och ett av åren 1912—1917 beviljat 4,600 kronor, med beräkning att till löneredgeringen bidrag skulle lämnas av Sjöstedtska fonden med ett belopp av 480 kronor samt under villkor att Stockholms stad för ändamålet särskilt tillskötte 4,600 kronor.

Jämväl till vissa andra ändamål har riksdagen sedan längre tid tillbaka genom anslag på extra stat beviljat samma skola medel under villkor att Stockholms stad till enahanda ändamål bidroge med lika stora belopp.

För beredande av tillfällig löneförbättring under åren 1914—1917 åt befattningshavare vid tekniska skolan i Eskilstuna har riksdagen på extra stat för vart och ett av nämnda år beviljat 1,337 kronor, under villkor att Eskilstuna stad för ändamålet bidrage med 1,336 kronor under samma år.

Det synes mig vid anförda förhållanden vara skäligt, att befattningshavarna vid tekniska skolorna i Stockholm och Eskilstuna erhålla delaktighet i nu föreslagna krigstidstillägg och krigstidshjälp under villkor, att vederbörande kommuner bestrida hälften av därmed förenad kostnad. Vid beräkning av krigstidstillägget böra därvid läggas till grund ej blott de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även den höjning i avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring tillerkänts dem genom bidrag av stat och kommun eller från enskild donation.

Den av löneregleringskommittén uppgjorda kostnadsberäkningen har icke föranlett annan erinran, än att med ledning av en från vattenfallsstyrelsen inhäntad uppgift den till 240,000 kronor beräknade kostnaden för krigstidshjälp och femton procents krigstidstillägg kan antagas fördela sig på följande sätt:

Driftkostnader:

Trollhätte kanalverk	kronor	32,000
Södertälje »	»	5,000
Trollhätte kraftverk	»	56 000
Porjus »	»	19,000
Älvkarleby »	»	48,000
Utgifter för kapitalökning	»	80,000

Summa kronor 240,000.

Med avseende å det jämförelsevis obetydliga belopp, 27,712 kronor, som år 1916 beräknades till krigstidshjälp åt personal vid statens vattenfallsverk, ansågs någon höjning av de approximativt beräknade driftkostnaderna vid detta verk då icke behöva vidtagas. Som under år 1917 skulle enligt mitt förslag till samma personal utgå jämväl krigstidstillägg med ett beräknat belopp av 220,000 kronor, torde emellertid nu hänsyn vid driftkostnadernas beräknande böra tagas till utgifterna för båda understöden så till vida, att driftkostnaderna höjas

med 160,000 kronor, varemot någon ändring av de i statsverkspropositionen för år 1918 till 10,560,000 kronor beräknade kapitalökningsanslagen vid vattenfallsverken icke lärer vara erforderlig.

För beredande av krigstidshjälp i egentlig mening har lönerigeringskommittén, i anslutning till sina förut återgivna undersökningar och kalkyler, ansett böra

dels å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag beräknas

under andra huvudtiteln	kronor	30,000
» tredje »	»	1,000
» fjärde »	»	210,000
» femte »	»	310,000
» sjätte »	»	15,000
» sjunde »	»	105,000
» åttonde »	»	15,000
» nionde »	»	4,000

dels ock såsom ökad driftkostnad under år 1918 beräknas

för postverket	kronor	180,000
» telegrafverket	»	120,000
» statens järnvägar	»	1,870,000
» » vattenfallsverk	»	20,000
» » domäner	»	120,000

Tillhopa kronor 3,000,000

Genom sammanställning av sålunda gjorda beräkningar av kostnaderna för krigstidstillägg och krigstidshjälp befinnes, att vid bifall till vad jag nyss föreslagit skulle för beredande av medel till krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst under år 1917 erfordras

dels uppförande å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln ett belopp av	kronor	545,000
» tredje » » » »	»	56,000
» fjärde » » » »	»	3,910,000
» femte » » » »	»	1,795,000
» sjätte » » » »	»	1,275,000
» sjunde » » » »	»	1,290,000
» åttonde » » » »	»	1,485,000
» nionde » » » »	»	329,000

dels ock höjning av de beräknade driftkostnaderna under år 1918

för postverket med	kronor	1,950,000
» telegrafverket med	»	1,200,000
» statens järnvägar med	»	9,125,000
» » vattenfallsverk med	»	160,000
» » domäner med	»	505,000
varjämte den till omkring	»	125,000

beräknade kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare vid postsparbanken, försäkringsinspektionen, statens biografbyrå, patent- och registreringsverket, mynt- och justeringsverket, bankinspektionen, flottans pensionskassa och folkskollärarnas pensionsinrättning torde böra utgå av samma medel, av vilka dessa institutioners övriga omkostnader bestridas.

Jag har visserligen icke förbisett, att någon mindre del jämväl av de för statens järnvägar och telegrafverket beräknade kostnaderna för krigstidstillägg och krigstidshjälp hänför sig till personal vid dessa verks anläggningsarbeten, för vilka anslag i riksstaten under titeln utgifter för kapitalökning beräknats till respektive 51,507,500 kronor och 13,120,000 kronor.

Då emellertid den egentliga arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspåraneläggningar och därmed jämförliga företag samt banunderhåll skulle, i likhet med arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk, enligt förslaget undantagas från åtnjutande av nu ifrågavarande krigstidstillägg och krigstidshjälp, samt kostnaden för krigstidstillägg och krigstidshjälp åt den övriga vid anläggningsarbetena anställda personalen icke utan svårighet kan särskilt beräknas, men i allt fall icke lär bli synnerligen betydande, har jag ansett mig kunna föreslå, att i fråga om statens järnvägar och telegrafverket kostnaden i dess helhet nu, lika väl som skedde år 1916, må upptagas såsom ökning i driftkostnaderna.

Detta bör dock icke utgöra något hinder för vederbörande styrelser att, i den mån så sedermera visar sig kunna ske och finnes lämpligt, fördela ifrågavarande kostnader på driftkostnader och utgifter för kapitalökning.

Vad slutligen sättet för utbetalningen beträffar förefaller det mig lämpligen böra så anordnas, att krigstidshjälpen, på sätt år 1916 ägt rum, i en summa utbetalas så snart som möjligt efter det kungörelse

i ämnet utfärdats samt att krigstidstillägget omedelbart efter kungörelsens utfärdande utbetalas i en summa för den då gångna delen av året och därefter månadsvis eller på annat sätt i samband med den avlöning, på vilken det beräknas.

Samtliga medel för krigstidstillägg och krigstidshjälp böra givetvis, ehuru de upptagas i 1918 års riksstat, få förskottsvis utbetalas under innevarande år.

De närmare föreskrifter, som, utöver de bestämmelser, vilka böra underställas riksdagen prövning, bliva erforderliga med avseende å krigstidstillägget och krigstidshjälpen, torde efter det riksdagen fattat sitt beslut i ämnet utfärdas av Eders Kungl. Maj:t.

Sedan föredragande departementschefen därefter uppläst ett i enlighet med sålunda gjorda uttalanden upprättat förslag till allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälps utgående, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1917 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst i enlighet med nedan angivna grunder

dels å extra stat för år 1918 anvisa såsom förslagsanslag

under andra huvudtiteln.....		kronor	545,000
» tredje »	»	»	56,000
» fjärde »	»	»	3,910,000
» femte »	»	»	1,795,000
» sjätte »	»	»	1,275,000
» sjunde »	»	»	1,290,000
» åttonde »	»	»	1,485,000
» nionde »	»	»	329,000;

dels i postverkets stat för driftkostnader år 1918 upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis*..... kronor 1,950,000
och i anledning härav bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1918, förslagsvis, till ett med 1,950,000 kronor förhöjt belopp;

dels i staten för telegrafverkets driftkostnader under år 1918 upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis* kronor 1,200,000 och i anledning härav bestämma telegrafverkets anslag till driftkostnader under år 1918, *förslagsvis*, till ett med 1,200,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1918 för statens järnvägar till ett med 9,125,000 kronor förhöjt belopp;

dels beräkna driftkostnaderna under år 1918 för nedanstående statens vattenfallsverk med följande förhöjningar, nämligen

a. Trollhätte kanalverk	kronor 32,000
b. Södertälje >	> 5,000
c. Trollhätte kraftverk	> 56,000
d. Porjus >	> 19,000
e. Älvkarleby >	> 48,000

och i följd härav beräkna statens vattenfallsverks sammanlagda driftkostnader under år 1918 till ett med 160,000 kronor förhöjt belopp.

dels bland driftkostnader under år 1918 för statens domäner upptaga följande post:

Krigstidstillägg och krigstidshjälp, *förslagsvis* kronor 505,000 och i anledning härav bestämma statens domäners driftkostnader under år 1918, *förslagsvis*, till ett med 505,000 kronor förhöjt belopp;

dels ock medgiva, att i fråga om befattningshavare vid institution, för vilken anslag här ovan icke beräknats, krigstidshjälp må utgå av de medel, av vilka institutionens omkostnader i övrigt bestridas;

b) medgiva, att erforderligt belopp må för ändamålet av Kungl. Maj:t under år 1917 förskjutas av tillgängliga medel; samt

c) godkänna de av departementschefen upplästa allmänna grunderna för krigstidstilläggs och krigstidshjälpens utgående.

I denna hemställan instämde statsrådets övriga ledamöter.

Hans Maj:t Konungen biföll vad statsrådet sålunda hemställt; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnar Grip.